

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSELEMZÉSI INTÉZET
HCCI Research Institute of Economics and Enterprises

MKIK GVI Vállalati Konjunktúra Vizsgálatok – 2004/2

**Visszafogottabb várakozások: pillanatnyi megtorpanás, vagy
az ütemcsökkenés nyitánya?/
Less optimistic expectations: a momentary halt, or the
beginning of a weaker expansion?**

*MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemzési Intézet (MKIK GVI)
2004. októberi
vállalati konjunktúra felvételének eredményei*

2004. november

GVI Vállalati Konjunktúra Vizsgálatok – 2004/2: Visszafogottabb várakozások: pillanatnyi megtorpanás, vagy az ütemcsökkenés nyitánya?/
RIEE Business Surveys – 2004/2: Less optimistic expectations: a momentary halt, or the beginning of a weaker expansion?

MKIK GVI – Research Institute of Economics and Enterprises
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A területi kamarák kutatásban résztvevő munkatársai / Researchers at the local chambers

Baranya Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara
Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Dunaújvárosi Kereskedelmi és Iparkamara
Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Győr-Moson-Sopron Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Hajdú-Bihar Megyei Kereskedelmi és Iparkamara munkatárs

Heves megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Nagykanizsai Kereskedelmi és Iparkamara
Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Pest egyei Kereskedelmi és Iparkamara
Somogy Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Sopron városi Kereskedelmi és Iparkamara
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Ker. és Iparkamara
Tolna Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Vas Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Weller János, osztályvezető
Sipos Zsolt, gazdaságfejlesztési vezető
Dinók Mariann, külgazdasági és EU-integrációs főmunkatárs
Koleszár Péter, szolgáltatási főelőadó
Andrási Zoltán, elemző
Csobán Anett Melinda, közgazdasági referens
Barányi Albert, titkár
Dr. Ary Károlyné, gazdasági vezető
Kőváriné Vida Ildikó, kommunikációs és koordinációs menedzser
Hammersberg Miklós Géza, pályázatíró

Bánfi Sándor, főmunkatárs
Rácz Péter, EIC vezető
Bucsák Péter, főtanácsos
Solti Károly, titkár
György Csaba,
Molnár Tibor, informatikai vezető
Kovács Andrea, kereskedelem fejlesztési referens
Kocsi János, titkár
Mészáros Éva, PR és kommunikációs vezető
Schweitzerné Rendás Ágnes, EIC vezető
Németh Róber, gazdasági vezető
Gubicza Zsanett, főmunkatárs
Szemző Gáborné, titkár helyettes

Kutatásszervezés és technikai szerkesztés /

Research associate and technical editing: KRIZSÁNNÉ JUHÁSZ, Rita

Adatelemzési munkák / Data analysis: SZABÓ, Andrea

Az elemzést írta / The report written by: SZABÓ, Andrea

Kutatásvezető / Head of research: TÓTH, István János

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemzési Intézet
Budapest, 2004. november
ISSN: 1589-3847
ISBN: 963 9008 81 8
Felelős kiadó: Tóth István János, ügyvezető igazgató
© MKIK GVI
Készült a Kopint-Datorg Rt. nyomdájában (1081 Bp. Csokonai u. 3.)

Cím: 1051 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 12.
Tel: 235-0584
Fax: 235-0713
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Vezetői összefoglaló / Executive Summary

1. Adatfelvétel. 2004 októberében az MKIK GVI a területi kamarák közreműködésével, közel 12000 céget keresett meg a félévente ismétlődő vállalati konjunktúra vizsgálata során. A kérdőívet 1541 vállalkozás töltötte ki. A felvétel eredményeit – ugyanúgy, mint minden korábbi elemzésnél – a létszám szerint képzett cégcsoportoknak a GDP-hez való becsült hozzájárulása alapján súlyoztuk. Így a felvétel eredményeiben a GDP-hez nagyobb mértékben hozzájáruló cégek válaszai (a GDP-hez való hozzájárulásának megfelelő) nagyobb súllyal szerepelnek, mint a kisebb és az előbbi szempont szerint jelentéktelenebb cégeké.

2. Konjunktúra Mutató és Bizonytalansági Mutató. A fontosabb jellemzők együttes alakulását tartalmazó mutató, a GVI Konjunktúra Mutató értéke romlott (1. Ábra). A GVI Bizonytalansági Mutató értéke csökkent (2. ábra) ami arra mutat, hogy a cégek egyes csoportjainak véleménye hasonló a negatív várakozások tekintetében. Az MKIK GVI októberi vállalati felvétele megerősíti, hogy tovább lassult a magyar gazdaság növekedési üteme.

3. Foglalkoztatottság. 2005 első félévében a cégek 30,6%-a tervezi csökkenteni és mindössze 15,2%-a növelni a foglalkoztatottak számát. A vállalatok nagyságtól függetlenül nagyobb arányban jelezték létszámcsökkentési szándékaikat a 2004. októberi felmérés során. A munkaerő kereslet alakulását mutató egyenleg értéke jelentősen romlott a korábbi felvételekhez képest.

4. Beruházások. A 2004 első félévében kezdődő beruházási aktivitás növekedése megtorpant. A vállalatok 32,4%-a kívánja növelni és 18,2%-a csökkenteni a beruházásait a következő fél évben. Várhatóan nagyobb arányban kerül sor gépberuházásokra, mint építési beruházásokra.

1. The survey. In October 2004, the HCCI Research Institute of Economics and Enterprises (HCCI RIEE), in cooperation with regional chambers, approached almost 12000 companies in the course of its half yearly survey. The questionnaire was filled out by 1541 firms. Similarly to all our earlier business surveys, the firms were grouped on the basis of their headcount and results were weighted on the basis of the groups' assumed contribution to GDP. Accordingly, answers given by firms contributing to GDP to a greater extent represent a greater weight (corresponding to their contribution to GDP), than those of smaller firms that are less significant from the above-mentioned perspective.

2. Business Confidence Index and Business Uncertainty Indicator. The value of RIEE's Business Confidence Index, the indicator summarizing the aggregate trend of major business cycles indicators, deteriorated (Figure 1). The value of RIEE's Business Uncertainty Indicator (BUI) diminished. Which means various groups of firms share similar negative expectations. The October survey of the MKIK GVI provides evidence that the growth rate of the Hungarian economy has slowed down.

3. Employment. In the first half of 2005, 30.6% of firms plan to decrease, and only 15.2% plan to increase their headcount. Irrespective of their size, in the October 2004 survey, a greater proportion of firms indicated that they would decrease their headcount. The index measuring labor demand deteriorated considerably compared to the previous survey.

4. Investments. The increase in investments that started in the first half of 2004 has stopped. 32.4% of firms plan to increase and 18.2% plan to decrease their investments in the next six months. Investments in machinery will likely exceed investments in real estate.

5. A vállalatok többsége (72,3%) az eddigi felmérésekhez hasonlóan a korszerűsítést jelölte meg a tervezett beruházások fő motivációjaként. Másodsorban (22,1%) az expanziót említették, amely a kapacitások bővítését jelenti. A vállalatoknak mindössze 5,6 százalékánál játszik szerepet a környezetvédelem a beruházási döntéseknél. A legfontosabbnak megjelölt beruházási indokok említési gyakorisága változatlan 2001. júniusa óta.

6. Belföldi- és exportértékesítés. A vállalatoknak a 39,5 százaléka számolt be az értékesítési volumen növeléséről, és 31,1 százalékuk a csökkenéséről. A belföldi értékesítés szintjét mutató egyenleg nőtt a 2004 áprilisi felvételhez képest. Az exportértékesítés egyenleg mutatója csökkent az elmúlt félévhez képest, de ennek ellenére továbbra is pozitív értéket vesz fel. Az értékesítési volumen csökkenése a kereskedelmi és az idegenforgalmi cégeket érintette a legnagyobb arányban (36,7% illetve 42,2%). A különböző vállalatcsoportokra számított egyenleg értékek közötti különbségek csökkentek.

7. Rendelésállomány. A rendelésállomány volumene várhatóan a vállalatok 32%-ánál fog nőni és 17,7%-ánál csökkenni a következő hat hónapban, ami a korábbiakhoz képest csökkenést jelez. A belföldi értékesítési lehetőségek némileg kedvezőbbek, mint a külföldiek: a vállalatok 23,8 százaléka számít a belföldi megrendelések volumenének növekedésére, és a cégek 22,2 százaléka a külföldi értékesítési lehetőségek javulására. A megrendelések volumenének növekedéséről a legnagyobb arányban az észak-magyarországi (46,6%), legkisebb arányban pedig a dél-dunántúli (16,8%) és az dél-alföldi (25,6%) vállalatok számoltak be. A megrendelések növekedéséről beszámoló vállalatok aránya egyértelműen növekszik a vállalat méretével.

8. Kapacitások. Az átlagos kapacitáskihasználtság a cégek körében 77,5 %, ami jóval magasabb a fél évvel ezelőtti értéknél. A nagyobb cégek körében magasabb, a kisebbeknél pedig alacsonyabb a kapacitáskihasználtság. A várható kapacitáskihasználtság esetében azonban

5. Just as in previous surveys, most firms (72.3%) indicated technological improvement as the main motivation for investing. The second most frequent answer was expansion (22.1%), which means increasing the capacities. Only 5.6% of firms mentioned environmental protection as a factor in their investment decisions. The most frequently cited motivations have not changed since June 2001.

6. Domestic and export sales. 39.5 percent of firms reported an increase in sales, while 31.1 percent reported a decrease. The balance statistic measuring domestic sales increased compared to the April 2004 survey. The export balance statistic shows a decrease compared to the previous six months, however, its value is still positive. The highest ratio of firms reporting a decrease in total sales was observed among firms in the tourism and commerce (36.7% and 42.2%, respectively). The difference between the balance statistics calculated for the various groups of firms decreased.

7. Order-books. In the next six months, the order-books is expected to increase at 32% and decrease at 17.7% of the firms, which represents a decrease compared to previous surveys. Domestic sales prospects are somewhat more favorable than foreign prospects: 23.8% of firms expect an increase in domestic sales, while 22.2% expect an increase in foreign sales. The proportion of firms reporting an increase in orders was highest in Northern Hungary (46.6%) and lowest in Southern Trans-Danubia and in Southern Great Plain. The proportion of firms reporting an increase in orders clearly rises with firm size.

8. Capacity utilization. According to the survey, average capacity utilization is currently at 77.5%, which is significantly higher than in the previous survey. Capacity utilization is greater among larger firms, and lower among smaller firms. Expected capacity utilization, however, shows a decreasing

csökkenő tendenciát láthatunk. 2005 első félévében várhatóan a cégek 23,4%-a fogja növelni a kapacitás kihasználtságát, 14,8% pedig csökkentené azt. A legnagyobb arányban a többségi belföldi tulajdonban lévő vállalatok jelezték a kapacitáskihasználás várható bővítését.

9. Árak. Az októberi felvétel alapján mind az exportárak mind a belföldi termelő árak növekedésére számíthatunk. A belföldi termelő árak esetében azonban ez a növekedés várhatóan kis mértékű lesz. Az export értékesítési árakat várhatóan a vállalatok 24,2 százaléka fogja növelni a következő félévben és 11,7 százaléka fogja csökkenteni. A vállalatok méretével együtt nő a belföldi árak növelését tervező vállalatok aránya. A tíz fő alatti vállalkozások és az 50 főnél többet foglalkoztató vállalatok között 11,4 százalékpontos különbséget figyelhetünk meg e téren.

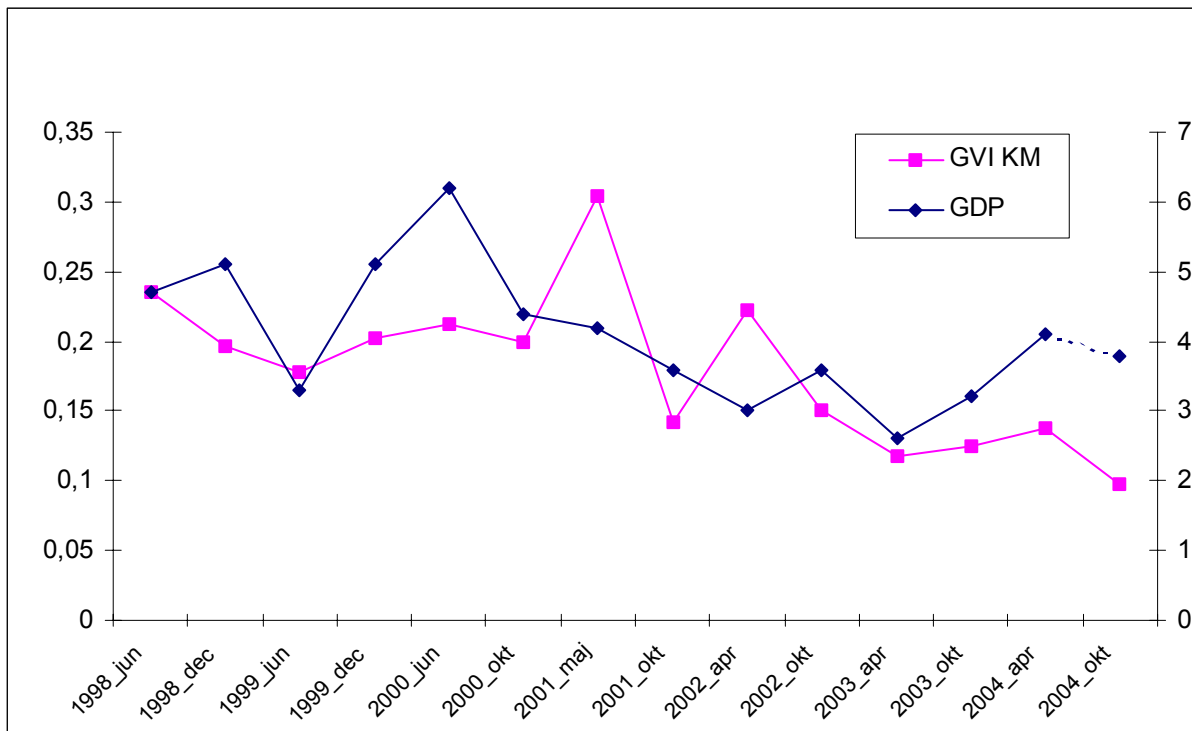
10. Üzleti helyzet és jövedelmezőség. A cégek kedvezőtlenebbnek tartják a jelenlegi jövedelmezőségük alakulását, mint fél évvel ezelőtt. Az egyenlegmutató 12,9 pontos romlását tapasztalhatjuk. A vállalatok 28,2 százaléka találja rossznak, 17,5 százaléka pedig jónak a jelenlegi jövedelmezőséget. Alig tapasztalhatunk különbséget az előző felméréshez képest, ha a vállalkozások várt jövedelmezőségét nézzük.

tendency. In the first half of 2005, 23.4% of firms expect to increase their capacity utilization, while 14.8% expect a decrease. Expected increase in capacity utilization is highest among firms in majority domestic ownership.

9. Prices. According to the October survey, both export prices and domestic producer prices can be expected to increase. However, for domestic prices, this increase is likely to be slight in magnitude. 24.2% of firms expect to increase export prices in the next six months, and 11.7% expect to decrease these. The proportion of firms planning to increase domestic prices rises with firm size. The difference between firms with fewer than ten employees and firms with more than 50 employees is 11.4 percentage points.

10. Business climate and profitability. Interviewed firms reported the current business situation to be less favorable than six months ago. The balance statistic deteriorated by 12.9 percentage points. 28.2% of firms estimate current profitability to be bad, while 17.5% find it good. When considering expected profitability, there is practically no difference compared to the previous survey.

1. ábra: A GVI Konjunktúra Mutató és a GDP alakulása¹, 1998-2004 / Figure 1: RIEE's Business Confidence Index (BCI) and GDP growth rate, 1998-2004

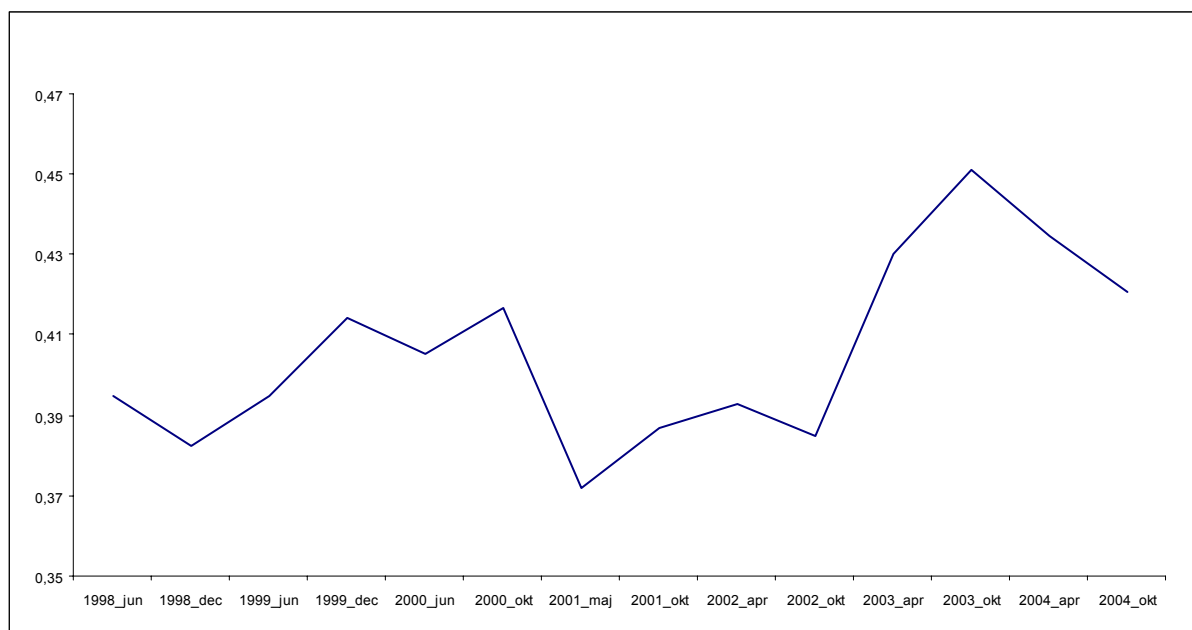

bal skála: GVI KM / left-hand scale: RIEE's BCI

jobb skála: GDP / right-hand scale: average GDP growth rate in the given half-year
(2004 II. half.: forecast)

¹ A Konjunktúra Mutató számításának a módját lásd a 2. Mellékletben. / For calculation of the Business Confidence Index see Annex 2.

2. ábra: A GVI Vállalati Bizonytalansági Mutató (VBM) alakulása, 1998-2004 /
Figure 2: RIEE's Business Uncertainty Indicator (BUI) 1998-2004

Vállalati Bizalmatlansági Mutató: a Konjunktúra Mutató szórása
Business Uncertainty Indicator: standard deviation of RIEE'S Business Confidence Index

Tartalom / Contents

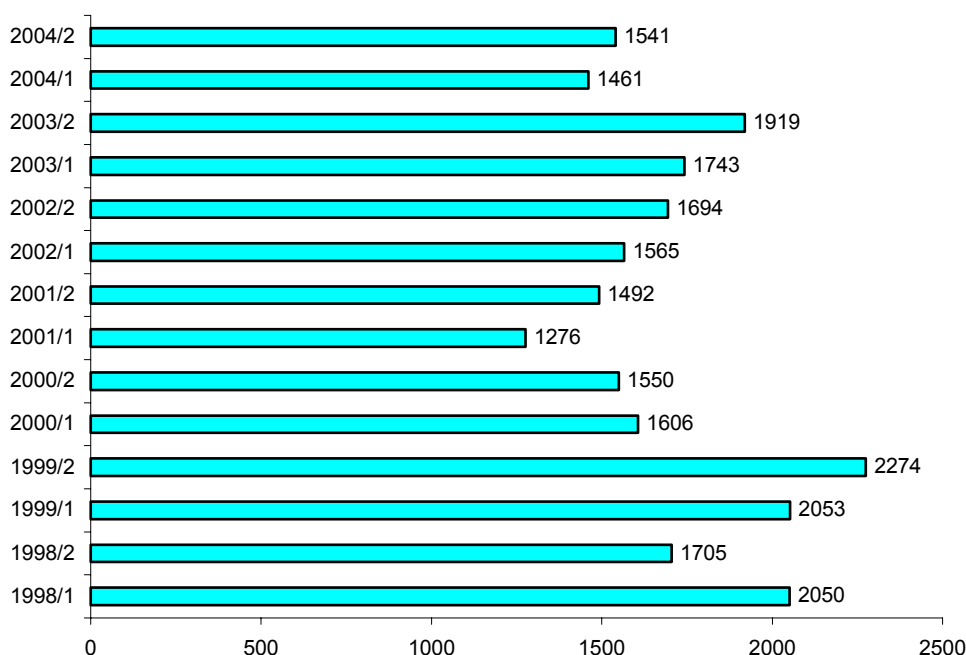
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ / EXECUTIVE SUMMARY	3
1. A FELVÉTELÉRŐL / THE SURVEY	11
2. EREDMÉNYEK / RESULTS	19
2.1. FOGLALKOZTATOTTSÁG / EMPLOYMENT	19
2.2. BERUHÁZÁSOK / INVESTMENTS	23
2.3. ÉRTÉKESÍTÉS / SALES	29
2.4. RENDELÉSÁLLOMÁNY / ORDER-BOOKS	37
2.5. KAPACITÁSKIHASZNÁLTSÁG / CAPACITY UTILIZATION	43
2.6. ÁRAK / PRICES	46
2.7. JÖVEDELMEZŐSÉG / COMPANY PERFORMANCE	49
2.8. ÜZLETI HELYZET / BUSINESS SITUATION	52
2.9. KOMPOZIT KONJUNKTÚRA INDEXEK / SYNTHETIC BUSINESS CONFIDENCE INDEXES	57
MELLÉKLETEK / ANNEX	63
M1. A TERÜLETI KAMARÁK ÁLTAL MEGKERESETT CÉGEK SZÁMA	65
M2. AZ ELEMZÉSBEN HASZNÁLT MUTATÓK DEFINÍCIÓJA	66
<i>Egyenleg</i>	66
<i>Korrigált egyenleg</i>	66
<i>GVI Vállalati Bizalmi Index (GVI VBI)</i>	67
<i>GVI Konjunktúra Mutató (GVI KM)</i>	68
<i>GVI Vállalati Bizonytalansági Mutató (GVI VBM)</i>	68
M3. FONTOSABB VIZSGÁLT MUTATÓK EGYENLEGÉNEK ALAKULÁSA 1998-2004, %	69
M3.1.: A GVI Vállalati Bizalmi Index és annak összetevői (súlyozatlan adatok), 1998-2004	69
M3.2.: A GVI Vállalati Bizalmi Index és annak összetevői (súlyozott adatok), 1998-2004	69
M3.3.: Az egyéb mutatók alakulása, 1998-2004	70
M4. A 2004. OKTÓBERI KONJUNKTÚRA VIZSGÁLAT KÉRDŐÍVE	71

1. A felvétélről / The survey

2004 októberében az MKIK GVI a területi kamarák közreműködésével, közel 13000 céget keresett meg a félévente ismétlődő vállalati konjunktúra vizsgálata során. A megkeresett cégek közül 1541 magyar cég töltötte ki a kérdőívet, a vizsgálat ennyi cég válaszain alapul. A kérdőívet kitöltő cégek száma magyarországi viszonylatban nagyon magas: az 1998 júniusában kezdődő felvételek során 1250 és 2250 között volt a válaszadó cégek száma (1.1. ábra). Ez a magas esetszám lehetővé teszi egyfelől a kapott eredmények közötti összefüggések mélyebb elemzését, másfelől – egyedülként a magyar konjunktúra vizsgálatok között – az üzleti konjunktúra regionális metszetének megfigyelését is. A MKIK GVI konjunktúra vizsgálata része az *Eurochambres* 1997. óta évente sorra kerülő európai konjunktúra vizsgálatának.²

A felmérés eredményeit a továbbiakban a vállalatok öt jellemzőjével (nagyság; ágazat; külföldi tulajdonos szerepe; export aránya az összes árbevételen belül; és regionális összetétel) összefüggésben fogjuk vizsgálni. Az elemzésben kizárólag a statisztikailag szignifikáns összefüggéseket ismertetjük és elemezzük. A következőkben a minta összetételét tekintjük át a fenti jellemzők szerint.

1.1. ábra: Az adatfelvételekben a válaszadó cégek száma 1998-2004

² Az európai konjunktúra vizsgálatban 24 európai ország (EU tagok és Horvátország, Románia) 108 régiója vesz részt és a válaszadó cégek száma több mint 100.000. A vizsgálat eredményeit lásd a világhálón a <http://www.eurochambres.be> címen.

A vállalati méretet a foglalkoztatottak létszámával mérjük. A mintába került vállalatok létszám szerinti megoszlása nem különbözik számottevően az egyes felmérések között (1.1. táblázat). Minden felvételnél, így a 2004. októberi felmérésnél is, a mintában a sokasági arányuknál kisebb súllyal vannak jelen a 10 fő alatti vállalatok és nagyobb az ennél több foglalkoztatottal rendelkező cégek (1.2. ábra). A 250 fő feletti vállalatok a társas vállalkozások körében ténylegesen 0,4 százalékos arányban található meg, a mintabeli arányuk ezzel szemben 5,7 százalék. Hasonló különbségek figyelhetők meg az 50 és 249 fő közötti vállalatok esetében is, ahol a mintabeli előfordulásuk 15,6 százalék, a tényleges 2,3 százalékkal szemben. A mikro-vállalkozások kisebb súlya szintén számottevő. A tényleges 87,7 % helyett 47,0 %-ot képviselnek a mintában.

A tényleges és a mintabeli cégek foglalkoztatottai számából adódó különbségek nem okoznak torzítást az eredmények értelmezésekor. A nagyobb cégek meghatározó szerepe lehetővé teszi, hogy releváns információkhoz jussunk a gazdaság (a versenyszektor) egészének várható helyzetéről, mivel a nagyobb cégek gazdasági súlya a GDP termelésében, vagy a foglalkoztatásban játszott szerepe jelentősebb, mint az összes cégen belüli számarányuk. Egy cégméret szerint arányos minta nem is vezethet el a vállalati szektor üzleti helyzetének és várakozásainak felméréséhez és a várható reál-gazdasági folyamatok feltárásához.

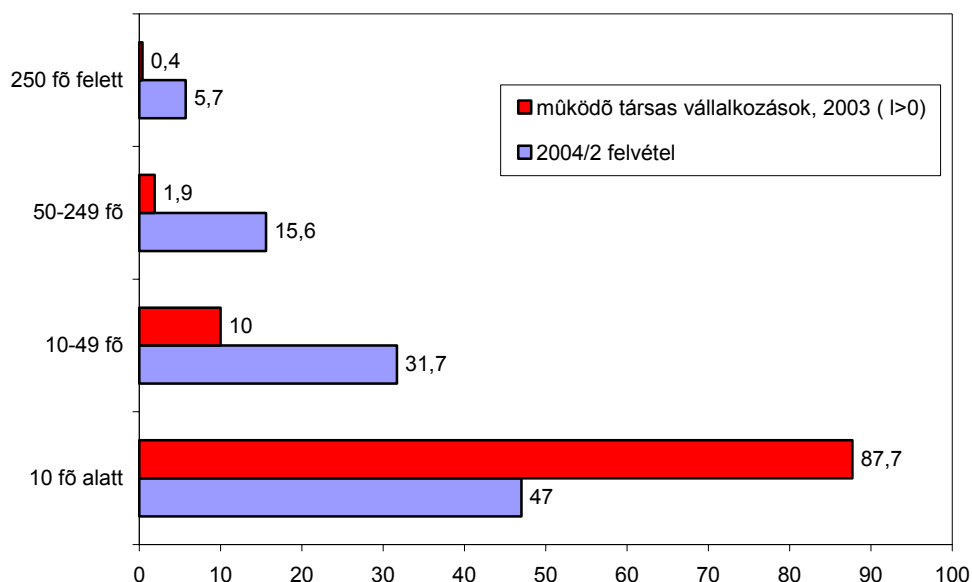
Ebből a szempontból az MKIK GVI mintája középutas: számarányuknál nagyobb súllyal szerepelnek benne a nagyobb cégek, de korántsem akkora aránnyal, amekkora szereppel a foglalkoztatottságban bírnak (1.2. táblázat).

1.1.táblázat: A minta megoszlása a foglalkoztatottak száma alapján, súlyozatlan adatok 1998-2004, %

Felvételek	10 fő alatt	10-49 fő	50-249 fő	250 fő felett	Összesen	N
1998/1	47,4	26,5	17,7	8,4	100,0	1788
1998/2	35,3	33,1	22,1	9,4	100,0	1527
1999/1	35,5	34,8	21,0	8,7	100,0	1980
1999/2	43,2	28,5	20,0	8,3	100,0	2185
2000/1	42,9	30,2	18,0	8,8	100,0	1554
2000/2	43,1	31,6	16,8	8,5	100,0	1484
2001/1	50,9	29,6	13,8	5,6	100,0	1235
2001/2	44,1	31,4	17,1	7,3	100,0	1417
2002/1	44,1	32,8	16,7	6,4	100,0	1507
2002/2	49,1	29,7	15,7	5,5	100,0	1581
2003/1	52,9	27,8	13,9	5,5	100,0	1653
2003/2	50,7	27,9	16,1	5,2	100,0	1803
2004/1	51,0	28,2	14,7	6,1	100,0	1379
2004/2	47,0	31,7	15,6	5,7	100,0	1464
Felvételek összesen	45,3	30,2	17,3	7,2	100,0	22557

Egy adott vállalatcsoportnak a GDP-hez való becsült hozzájárulása megfelelő mércéje annak, hogy a vállalatcsoport mekkora szerepet játszik az üzleti szféra teljesítményében. Ha az eredeti adatokat ehhez közeli súlyokkal súlyozzuk, akkor az üzleti helyzetről, illetve annak változásáról adott vállalati válaszokat aszerint vesszük figyelembe, hogy az adott vállalatcsoport – amelybe a válaszadó cég tartozik – mekkora jelentőséggel bír a hozzáadott érték termelésében. Így közelebb jutunk ahhoz, hogy a vállalati szektor egészének várható üzleti helyzetét pontosan becsüljük. Ezért az áprilisi felvétel eredményeit ugyanúgy, mint a korábbi vizsgálatokét is, a létszám szerint képzett cégcsoportoknak a GDP-hez való becsült hozzájárulását figyelembe véve súlyoztuk. Ezzel a GVI vállalati konjunktúra felvételeinek eredményeit ismertető korábbi elemzések útját követjük. A 2. fejezetben csak ezeket a súlyozott eredményeket közöljük.

1.2. ábra: A mintában szereplő cégek és a magyarországi működő társas vállalkozások megoszlása létszám-kategóriák szerint, súlyozatlan adatok, 2004. október, (%), N=1464

működő társas vállalkozások – 2003: adatok forrása: Magyar Statisztikai Zsebkönyv – 2003, 166. oldal alapján.

1.2. táblázat: A minta megoszlása létszám-kategóriák és a társas vállalkozások megoszlása az összes foglalkoztatott és a megtermelt GDP súlya szerint 2004 (%)

	10 fő alatt	10-49 fő	50-249 fő	250 fő felett	Összesen
A minta cégeinek megoszlása	47,0	31,7	15,6	5,7	100,0
A társas vállalkozások megoszlása az egyes cégcsoportokban foglalkoztatottaknak az összes foglalkoztatotton belüli aránya szerint ⁽¹⁾	38,5	13,8	15,1	32,6	100,0
A társas vállalkozások megoszlása az egyes cégcsoportokban megtermelt GDP-nek az összes GDP-n belüli aránya szerint ⁽¹⁾	10,5	8,7	16,5	64,3	100,0

(1): Forrás: A kis- és középvállalkozások helyzete – Éves jelentés 2002, Magyar Gazdaságelemző Intézet, 94. és 101. oldal.

A felvételben 31,2 százalékot képviseltek az ipari, 9,6 százalékot az építőipari, 25,3 százalékot a kereskedelmi, és 21,9 százalékot a szolgáltatási szektorokba tartozó cégek. Az ipar aránya minden felmérés esetében magasabb arányban szerepel a tényleges aránynál; 2004 októberében mintegy 17,9 százalékponttal haladta meg a tényleges arányt (13,3%). A szolgáltatások (üzleti, pénzügyi és humán szolgáltatások együttesen) területén működő vállalatok aránya a jelenlegi mintában alacsonyabb, mint a tényleges előfordulási arányuk (39,5%). Az előző évekhez képest a 2004 októberi felmérésben részt vevő vállalatok ágazati eloszlása nem tér el számottevően az előző évek felméréseitől (1.3. táblázat).

1.3. táblázat: A minta megoszlása ágazatok szerint, súlyozatlan adatok, 1998-2004 (%)

Felvétel ideje	Ipar	Építőipar	Kereskedelem	Idegenforgalom	Szállítás	Szolgáltatás	Összesen	N
1998/1	22,9	6,2	30,2	8,3	10,8	21,5	100,0	2050
1998/2	30,4	7,4	26,5	6,9	8,1	20,7	100,0	1705
1999/1	32,2	8,6	27,4	6,2	7,0	18,7	100,0	2053
1999/2	30,0	7,6	29,0	6,7	7,6	19,2	100,0	2274
2000/1	31,4	11,0	27,8	5,6	6,1	18,1	100,0	1606
2000/2	31,1	8,9	25,5	6,7	5,5	22,3	100,0	1550
2001/1	29,4	10,3	25,7	6,0	7,9	20,7	100,0	1247
2001/2	32,8	10,3	23,4	6,7	4,5	22,3	100,0	1416
2002/1	34,7	10,4	22,9	6,5	5,8	19,7	100,0	1550
2002/2	31,8	10,7	22,7	4,5	4,7	25,6	100,0	1666
2003/1	30,0	11,8	22,8	5,0	5,7	24,7	100,0	1685
2003/2	31,3	9,6	21,8	6,6	5,4	25,3	100,0	1823
2004/1	30,2	13,0	21,3	4,7	5,0	25,7	100,0	1415
2004/2	31,2	10,8	23,7	5,0	5,5	23,9	100,0	1488
Összes felvétel	30,5	9,6	25,3	6,2	6,5	21,9	100,0	23528
Társas vállalkozások ⁽¹⁾	13,3	9,6	29,2	4,5	3,9	39,5	100,0	337870

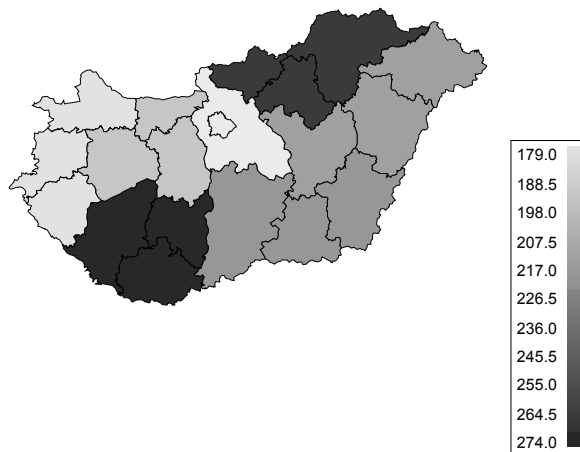
(1): Forrás: saját számítás a Magyar Statisztikai Zsebkönyv - 2001, 168. oldala alapján

1.4. táblázat: A minta megoszlása régiók szerint, súlyozatlan adatok, 1998-2004 (%)

felvételek	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen	N
1998/1	23,1	14,1	26,9	5,2	7,3	8,6	14,9	100,0	2050
1998/2	28,0	11,3	20,2	10,0	12,9	6,9	10,7	100,0	1705
1999/1	20,4	14,1	22,4	16,4	9,3	9,9	7,6	100,0	2053
1999/2	19,2	24,6	13,5	13,0	8,7	11,7	9,3	100,0	2274
2000/1	24,5	20,2	10,2	18,2	9,0	10,0	7,9	100,0	1606
2000/2	18,7	17,9	14,1	22,9	7,5	14,3	4,6	100,0	1550
2001/1	18,6	20,7	4,2	25,9	15,4	8,7	6,5	100,0	1276
2001/2	14,9	18,2	11,9	23,4	8,7	14,3	8,6	100,0	1492
2002/1	13,7	16,9	10,0	21,9	10,8	15,7	11,0	100,0	1565
2002/2	17,1	13,8	8,9	18,2	12,3	16,1	13,6	100,0	1694
2003/1	19,4	13,5	12,6	20,7	12,2	13,1	8,5	100,0	1743
2003/2	14,3	13,0	15,0	20,0	11,5	14,6	11,7	100,0	1919
2004/1	18,3	12,1	12,8	19,6	14,0	7,9	15,1	100,0	1461
2004/2	11,6	12,9	11,9	17,8	17,2	14,0	14,5	100,0	1541
Felvételek összesen	18,9	16,0	14,5	17,5	11,0	11,8	10,4	100,0	23929

A létszám és az ágazat után a harmadik változó, amelynek segítségével magyarázni fogjuk az eredményeket a cégek regionális eloszlása (lásd az 1.4. táblázatot). A mintában a dél-dunántúli cégek szerepelnek legnagyobb arányban (17,8%), őket követik az észak-magyarországi (17,2%) és a dél-alföldiek (14,5%). A 2004. októberi mintában az észak-magyarországi és az észak-alföldi cégek súlya némileg nőtt, miközben csökkent a közép-magyarországi cégek aránya.

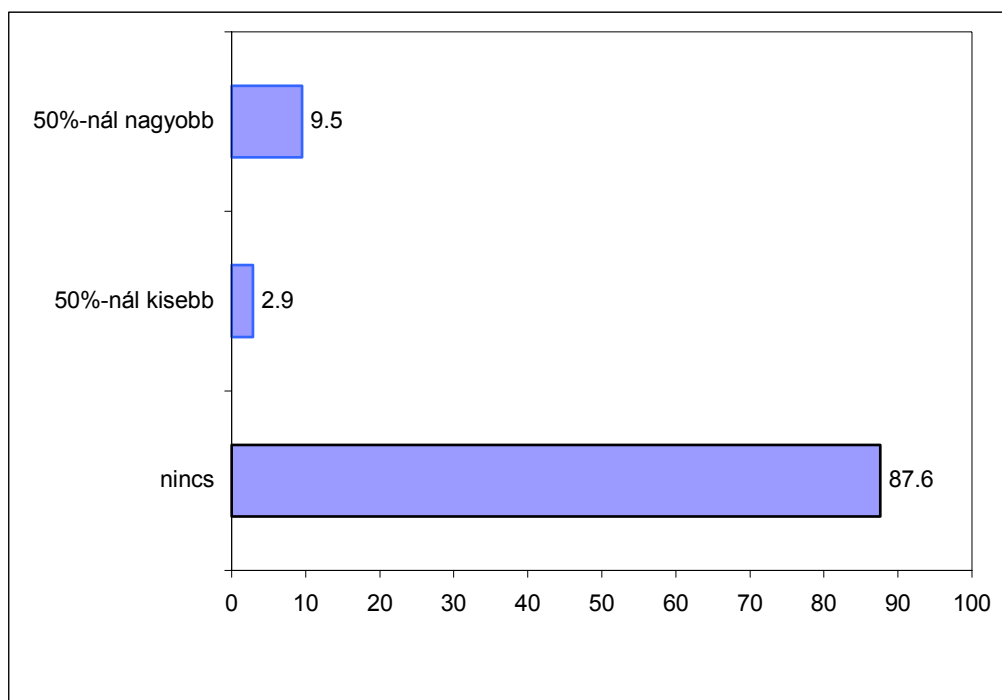
1.3. Ábra: A válaszadó cégek száma régiónként a 2004. októberi felvételen, N=1541

A mintában legnagyobb aránnyal a többségében belföldi tulajdonban lévő cégek szerepelnek (1.4. ábra). A tisztán belföldi tulajdonúak aránya 87,6%, amely 1 százalékponttal nőtt az elmúlt felvételhez képest. Az átlagosnál nagyobb arányban fordulnak elő a belföldi tulajdonú vállalatok a Dél-Dunántúlon (93,3%) és a Dél-Alföldön (92,1%), a kisebb, különösen a tíz főnél kevesebb foglalkoztatottakkal rendelkező vállalatok között (94,7%), és az idegenforgalmi vállalatok között (96,2%). Az átlagosnál magasabb a külföldi tulajdonú vállalatok aránya az iparban (19,2%), valamint a közép-magyarországi cégek körében (58,6%).

Az elemzés során megfigyelt ötödik vállalati jellemző az export aránya az összes árbevételen belül. A cégek mintegy 64,2%-a nem exportál, 19,6%-uknál az export nem éri el az összes árbevétel harmadát, 6,5%-uknál 1/3-2/3 közötti súlyt képvisel, és 9,7%-nál a forgalom több mint 2/3-a kerül exportra (lásd a 1.5. táblázatot). A 2004 októberi felvételnél az előző felvételhez képest némileg nőtt azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek magasabb exporthányaddal rendelkeznek.

1.4. ábra: A külföldi tulajdon aránya a felmért vállalatok körében, súlyozatlan adatok, 2004. október, N=1082

1.5. táblázat: A minta megoszlása az export összes forgalmon belüli aránya szerint, súlyozatlan adatok, 1999-2004 (%)

Felvételek	Nincs export	x-32%	33-66%	67-x %	Összesen	N
1999/1	76,2	11,4	4,9	7,5	100,0	2053
1999/2	78,1	12,7	3,7	5,5	100,0	2274
2000/1	79,1	11,0	4,4	5,5	100,0	1606
2000/2	79,3	9,4	4,7	6,6	100,0	1550
2001/1	79,1	11,1	4,3	5,6	100,0	1276
2001/2	76,0	11,9	5,0	7,0	100,0	1492
2002/1	77,5	11,4	4,2	6,9	100,0	1565
2002/2	75,7	13,5	4,3	6,6	100,0	1694
2003/1	63,3	18,3	8,9	9,5	100,0	1025
2003/2	58,2	22,5	9,7	9,6	100,0	1119
2004/1	66,5	18,8	6,4	8,3	100,0	869
2004/2	64,2	19,6	6,5	9,7	100,0	984
Felvételek összesen	74,2	13,5	5,2	7,1	100,0	17507

Az eredmények értelmezésénél figyelembe kell venni, hogy a fenti magyarázó változók szignifikánsan és néhol elég erősen összefüggenek egymással. Leginkább az export aránya és a külföldi tulajdon súlya, valamint az utóbbi és a vállalat mérete, valamint az export arány és az ágazat, és területi elhelyezkedés és az ágazat között található erősebb szignifikáns kapcsolat (lásd az 1.6. táblázatot).

1.6. táblázat: A magyarázó változók közötti asszociációk a 1998-2004 közötti felvételekben *

	Külföldi tulajdon	Gazdasági ág	Régió	Létszám
Export arány	0,653⁽¹⁾	0,249⁽²⁾	0,076⁽²⁾	0,543⁽¹⁾
N	13263	17217	17507	16854
Külföldi tulajdon		0,191⁽²⁾	0,074⁽²⁾	0,523⁽¹⁾
N		16440	16731	16285
Gazdasági ág			0,075⁽²⁾	0,260⁽²⁾
N			23528	22198
Régió				0,123⁽²⁾
N				22557

*: szignifikáns kapcsolatok 1%-os szinten

(1) gamma (mindkét változó ordinális mérési szintű); $-1 \leq \gamma \leq 1$

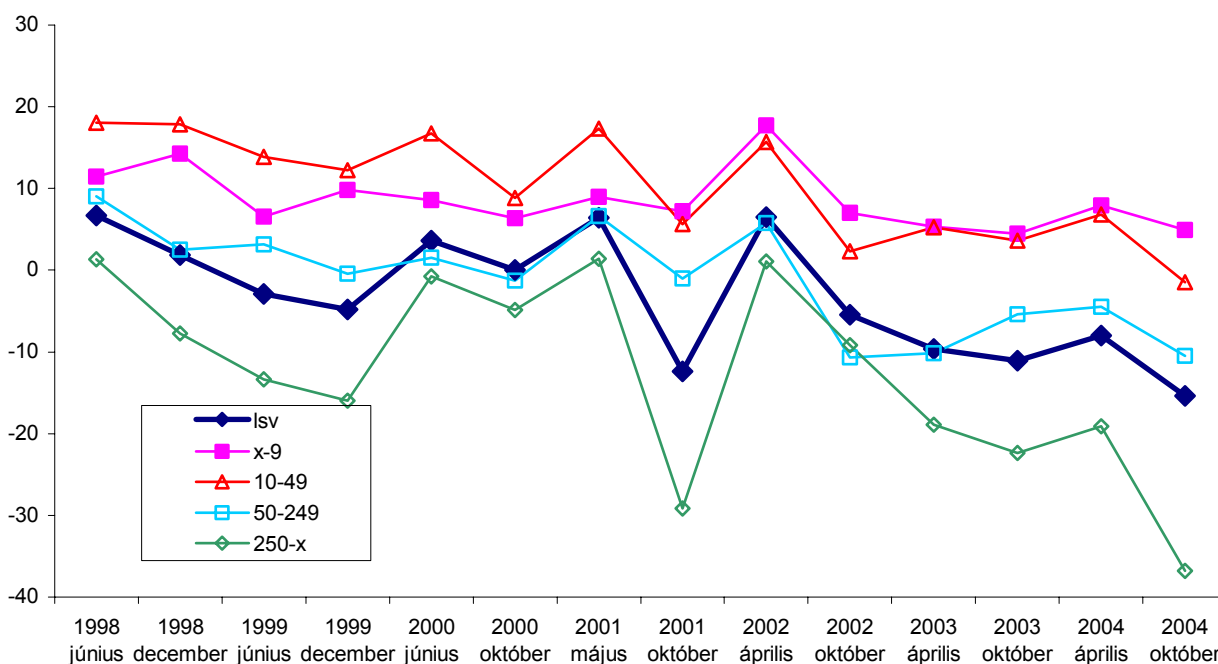
(2) Cramer féle V (az egyik változó nominális mérési szintű); $0 \leq V \leq 1$

2. Eredmények / Results

2.1. Foglalkoztatottság / Employment

A vállalatok nagyságtól függetlenül, nagyobb arányban jelezték létszámcsökkentési szándékaikat a 2004. októberi felmérés során. Fél évvel ezelőtt hozzávetőlegesen a ugyanannyi cég tervezett létszámcsökkentést, mint létszámfelvételt, eközben 2005 első félévében a cégek 30,6%-a tervezi csökkenti és mindössze 15,2%-a növelni a foglalkoztatottak számát. Ezek alapján a munkaerő kereslet alakulását mutató egyenleg értéke jelentősen romlott a korábbi felvételekhez képest. A vállalatok nagyságával folyamatosan növekszik a létszámcsökkentést tervező cégek aránya. Ez összefüggésben van azzal is, hogy az átlagosnál jóval nagyobb arányban kívánják bővíteni a kapacitáskihasználtságukat a következő hat hónapban. A negatív egyenlegmutató értéket az is jelentősen befolyásolja, hogy a tisztán belföldi tulajdonú vállalatoknál kétszer több cég tervezi a létszámcsökkentést, mint növelést (lásd a 2.1.1. ábrát).

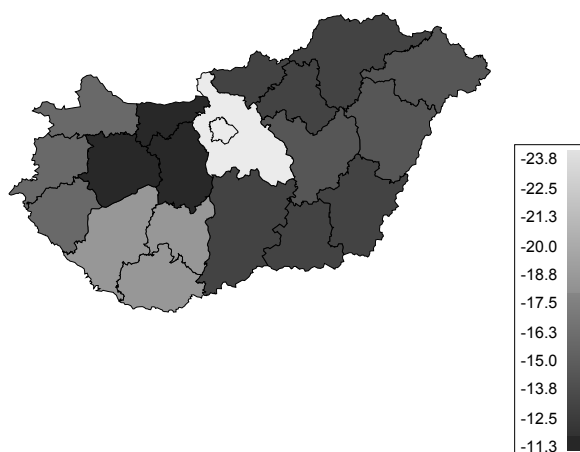
2.1.1. ábra: A létszám várható alakulása a következő fél évben a vállalkozások nagysága szerint, egyenleg³, 1998-2004

Isv: a létszám várható alakulása a cégnél a következő hat hónapban

³ A GVI konjunktúra felvételeinek 1998-2002 közötti elemzéseiben *relatív index*-nek hívtuk ezt. A magyar irodalomban a „szaldó”, az „egyenleg statisztika”, és az „egyenleg” megnevezés is használatos. Továbbiakban az angol szakirodalomban elterjedt (*balance statistics*) nyomán egyszerűen *egyenleg*-nek nevezzük a szóban forgó mutatót. Számításának módját lásd a 2. Mellékletben.

2.1.2. ábra: A vállalatok várható létszáma, egyenleg, 2004. október, N=1498

Mindössze az építőipari vállalatok között találkozunk pozitív egyenleg-értékkel (3 pont). Ez azt jelenti, hogy egyedül az építőipari vállalatok kívánják nagyobb mértékben növelni a foglalkoztatottaik létszámát, mint csökkenteni azt. A számított egyenleg mutató a szállító és az idegenforgalmi vállalatok között a legalacsonyabb (-41 pont és -21,7 pont) (2.1.1. táblázat). Az előző felvételekkel ellentétben az idegenforgalmi vállalatok jelentős létszámcsökkentést jeleztek előre.

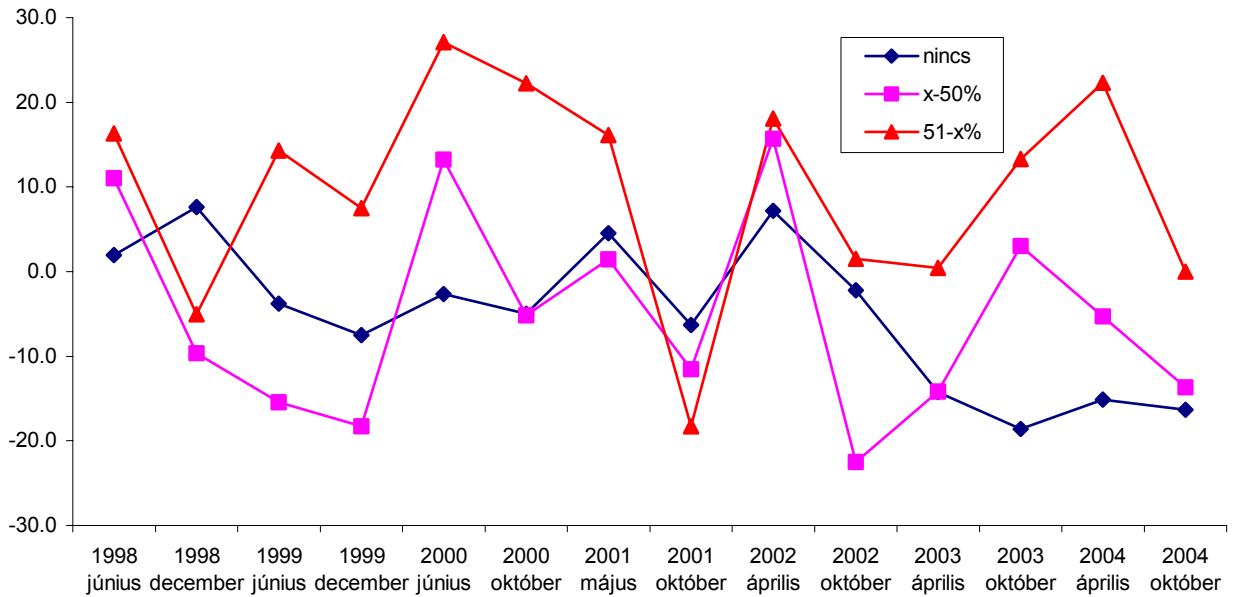
2.1.1. táblázat: A létszám várható alakulása a következő hat hónapban, 2004. október, N=1473

Gazdasági ág	Csökken	Nem változik	Nő	Összesen
Ipar	34,2	46,9	18,8	100
Építőipar	15,8	65,3	18,8	100
Kereskedelem	20,5	68,7	10,8	100
Idegenforgalom	32,6	56,5	10,9	100
Szállítás	49,1	42,9	8,1	100
Szolgáltatás	18,9	70,0	11,1	100

A vállalatok méretével párhuzamosan növekszik a létszámcsökkentést tervező vállalatok aránya. Hasonló módon, a mérettel együtt nő azoknak a vállalatoknak az aránya is, amelyek növelni tervezik a kapacitások kihasználtságát. Az export összes eladáson belüli aránya alapján szintén jelentős eltéréseket figyelhetünk meg. A 33-66 százalék közötti exportarányal rendelkező vállalatok körében az átlagosnál (30,6%) nagyobb a létszámcsökkentési szándék (48,7%). A létszám bővítési szándék nem különbözik számottevően a vállalatok területi elhelyezkedése alapján képzett csoportok között. A többi régióhoz képest mindössze a közép-magyarországi vállalatoknál magasabb jelentősen a számított egyenlegmutató, -23,9 pont (2.1.2. ábra).

Összességében elmondhatjuk, hogy kedvezőtlenül alakulnak a cégek létszám bővítési szándékai. Az egyenlegmutató nagymértékű romlását magyarázhatja a tisztán belföldi tulajdonú vállalatok nagyarányú létszámcsökkentési tervei is, mivel ez a vállalatcsoport szerepel a legnagyobb arányban a felmért cégek között (2.1.3. ábra).

2.1.3. ábra: A létszám várható alakulása a következő fél évben a külföldi tulajdon aránya szerint, egyenleg értéke, 1998-2004

2.2. Beruházások / Investments

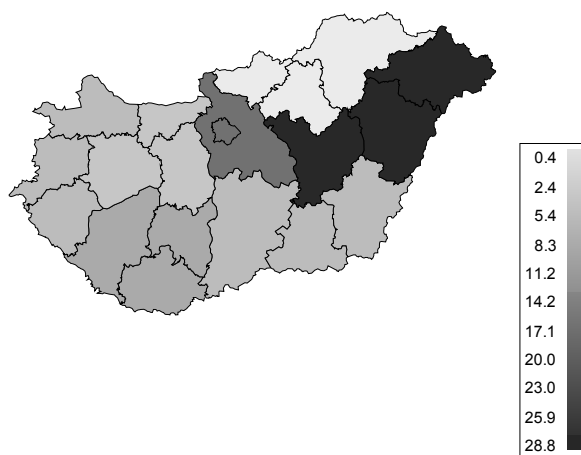
Az elmúlt félévhez képest némileg csökkent a beruházásokat növelő cégek aránya. Ennek hatására a számított egyenleg mutató értéke 14,4 pontról 12,8 pontra csökkent (2.2.1 táblázat), ami még mindig a beruházási aktivitás magas szintjét mutatja. Mind a gépi, mind pedig az építési beruházások esetében hasonló eredményeket kaptunk. Az eredmények szerint a 2004 első félévében kezdődő beruházási aktivitás növekedése megtorpant. Ennek ellenére a beruházások várhatóan magasabb ütemben fognak nőni a következő hat hónapban az elmúlt év azonos időszakához képest.

2.2.1. táblázat: Az összes beruházás volumenének várható alakulása a következő fél évben az előző év azonos időszakához képest, 2001-2004, %

A felvétel ideje	Nő	Változatlan	Csökken	Nincs	Összesen	N
2001. október	36,9	27,6	25,7	9,8	100,0	1428
2002. április	35,9	30,5	24,8	8,8	100,0	1530
2002. október	36,9	25,3	26,5	11,3	100,0	1666
2003. április	32,8	26,6	26,3	14,2	100,0	1709
2003. október	27,8	32,7	22,3	17,1	100,0	1881
2004. április	36,1	30,9	19,4	13,4	100,0	1411
2004. október	32,4	33,7	18,2	15,7	100,0	1493

Az összes beruházás a következő hat hónapban (2005 első felében) várhatóan az Észak-Alföldön nő az átlagosnál nagyobb arányban (28,9%). Az észak-magyarországi régió esetében a számított egyenlegmutató értéke -0,4 pont, azaz több vállalat számolt be a beruházások várható csökkentéséről, mint növeléséről (2.2.1. ábra). Az összes beruházás egyértelmű növekedését tapasztalhatjuk a vállalati méret növekedésével. A tíz fő alatti vállalkozásoknak mindössze a 18,3%-a jelezte előre a beruházások volumenének növekedését, miközben ugyanez az arány a 250 főnél több alkalmazottat foglalkoztató vállalatok esetében 40,2%. A beruházási aktivitás terén különbség tapasztalható a vállalatok tulajdonosi típusa szerint is: a többségi külföldi tulajdonú vállalatoknál az átlagosnál 19,6 százalékponttal több vállalat számolt be az összes beruházás várható növeléséről. Ezzel ellentétben, a tisztán belföldi tulajdonú vállalatoknak csak a 26,8 százaléka tervezi a beruházások növelését. Az ágazatok közül a szállítási és az idegenforgalmi szektor beruházási szándéka tér el jelentősebb mértékben az átlagostól. Az előző felvételhez hasonlóan a szállítási szektor vállalatainak nagymértékben javultak a várakozásai: 2003 októberében a vállalatoknak 15,1 százaléka tervezte a beruházások növelését, 2004 áprilisában 43,4%, és jelenleg ez az arány 64,1%.

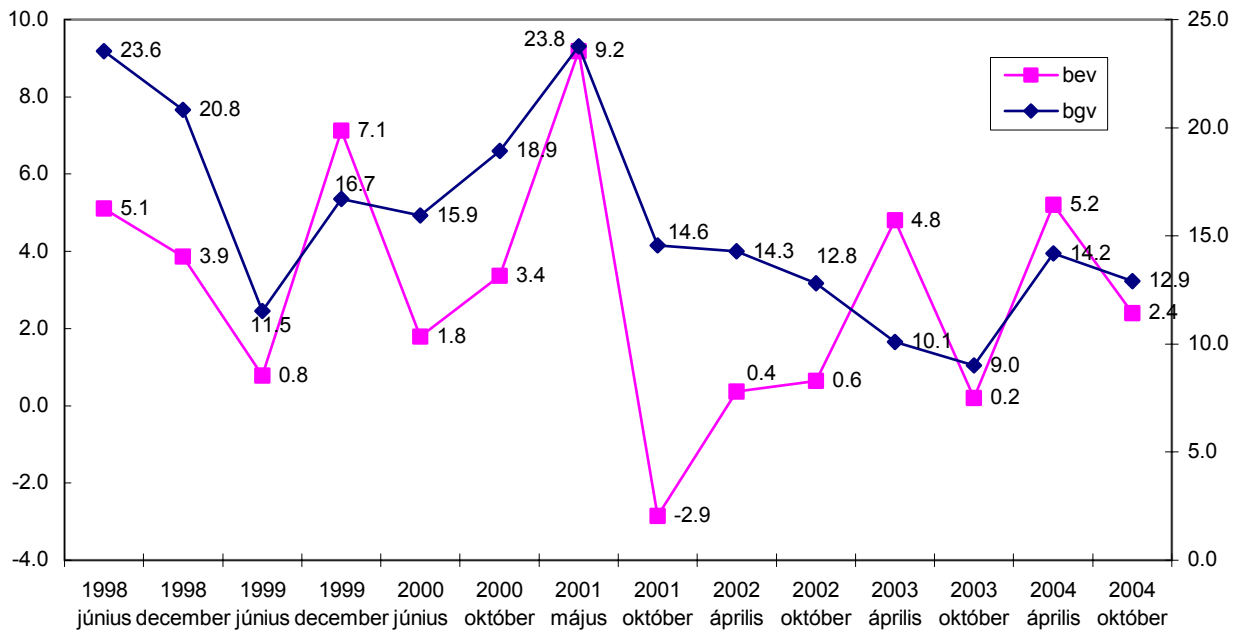
2.2.1. ábra: Az összes beruházás várható változása, korrigált egyenleg értéke, 2004. október, N=1492

Az előző felvétellel ellentétben a 2004 októberi felvétel alapján várhatóan nagyobb arányban kerül sor gépberuházásokra, mint építési beruházásokra (lásd a 2.2.2. ábrát) 2005 első félévében. Mind az építési, mind pedig a gépberuházások csökkeni fognak a következő hat hónapban, bár az utóbbi csökkenésének a mértéke némileg alacsonyabb lesz.

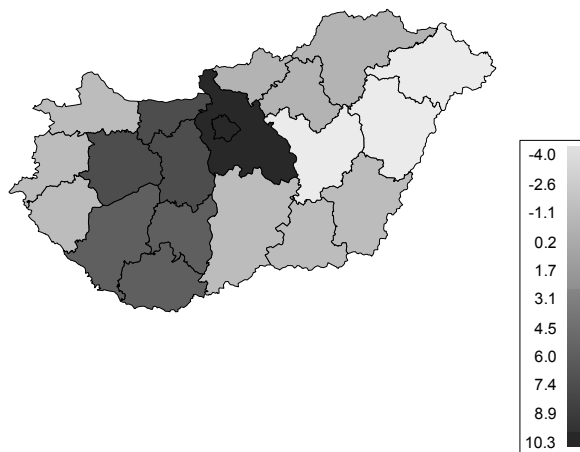
Az *építési beruházások* növelését az átlagosnál (19,2%) számottevően nagyobb arányban a közép-dunántúli (31,4%) és a közép-magyarországi cégek jelezték (28,8%) (2.2.3. ábra). A tíz főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató kisvállalkozásoknak csak 10,7 százaléka jelezte az építési beruházások növelését, miközben a közepes méretű (50-250 fő közötti) vállalatoknál ez az arány ennek az értéknek a kétszerese (21,3%). A cégek tulajdonosi típusa alapján is különbözőek a vállalatok építési beruházásokkal kapcsolatos szándékai. 2005 első félévében a többségi külföldi tulajdonú vállalatok nagyobb arányban (23,4%) tervezik az építési beruházások növelését, mint a tisztán belföldi tulajdonú vállalatok (ahol ez az arány 17,6%). A vállalatok között az exportarány alapján nem figyelhető meg jelentős különbség az építési beruházási aktivitás tekintetében. A korrigált egyenlegmutató értéke mindössze egy esetben tér el az átlagostól (2,4 pont): az egyharmadnál kisebb exportarányal rendelkező vállalatok esetében a mutató értéke nagyon alacsony, -12 pont. Az idegenforgalmi és a szállító vállalatok az átlagosnál nagyobb arányban fogják várhatóan növelni az építési beruházásaikat (37,2% és 43,8%).

2.2.2. ábra: Ingatlan és gépberuházások volumenének várható alakulása a következő fél évben, korrigált egyenleg⁴, 1998-2004

bev: építési beruházások várható alakulása a következő fél évben, bal skála
 bgv: gépberuházások várható alakulása a következő fél évben, jobb skála

2.2.3. ábra: Az építési beruházás várható változása, korrigált egyenleg, 2004. október, N=1393

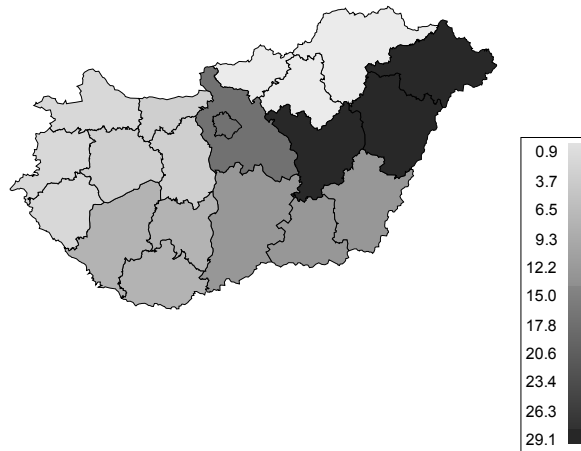
⁴ A korrigált egyenleg számítási módjáról lásd a 2. Mellékletet.

A cégek a korábbinál kisebb arányban szándékoznak *beruházni gépekbe* is. A számított egyenlegmutató értéke 1,3 ponttal csökkent a 2004 áprilisi felméréshez képest. A gépberuházási szándék jelentősen eltér a vállalatok tulajdonosi típusa alapján (lásd a 2.2.4. ábrát). A tisztán belföldi tulajdonban lévő cégeknek a 28,9 százaléka számolt be a gépekbe történő beruházás várható növekedéséről, miközben a többségi külföldi tulajdonú vállalatoknál ez az arány 47,7%. A vállalatok területi elhelyezkedése alapján is különbségeket figyelhetünk meg. Az észak-alföldi vállalatok számítanak legnagyobb arányban a gépberuházások növelésére (40,4%). Ez az arány emellett a közép-magyarországi vállalatoknál is magas volt (szintén 40,4%) (2.2.5. ábra). A szállítási vállalatok beruházási szándékai jelentősen eltérnek a többi ágazat várakozásaitól. Kiugróan magas arányban (61,8%) számoltak be a gépberuházások várható bővítéséről 2005 első félévében. A magas exporthányaddal rendelkező vállalatok várakozásai is kedvezőbbek voltak az átlagosnál.

2.2.4. ábra: A gépberuházások várható alakulása a külföldi tulajdonos aránya szerint, korigált egyenleg, 1998-2004

2.2.5. ábra: A gépberuházás várható alakulása a következő félévben, korrigált egyenleg, 2004. október, N=1428

A vállalatok többsége (72,3%) az eddigi felmérésekhez hasonlóan a korszerűsítést jelölte meg a tervezett beruházások fő motivációjaként. Másodsorban (22,1%) az expanziót említették, amely a kapacitások bővítését jelenti. A vállalatoknak mindössze 5,6 százalékánál játszik szerepet a környezetvédelem a beruházási döntéseknél. A legfontosabbnak megjelölt beruházási indokok említési gyakorisága változatlan 2001. júniusa óta.

2.2.2. táblázat: A tervezett beruházások fő indokainak említési arányai gazdasági ágak szerint, 2004. október, %, N=1158

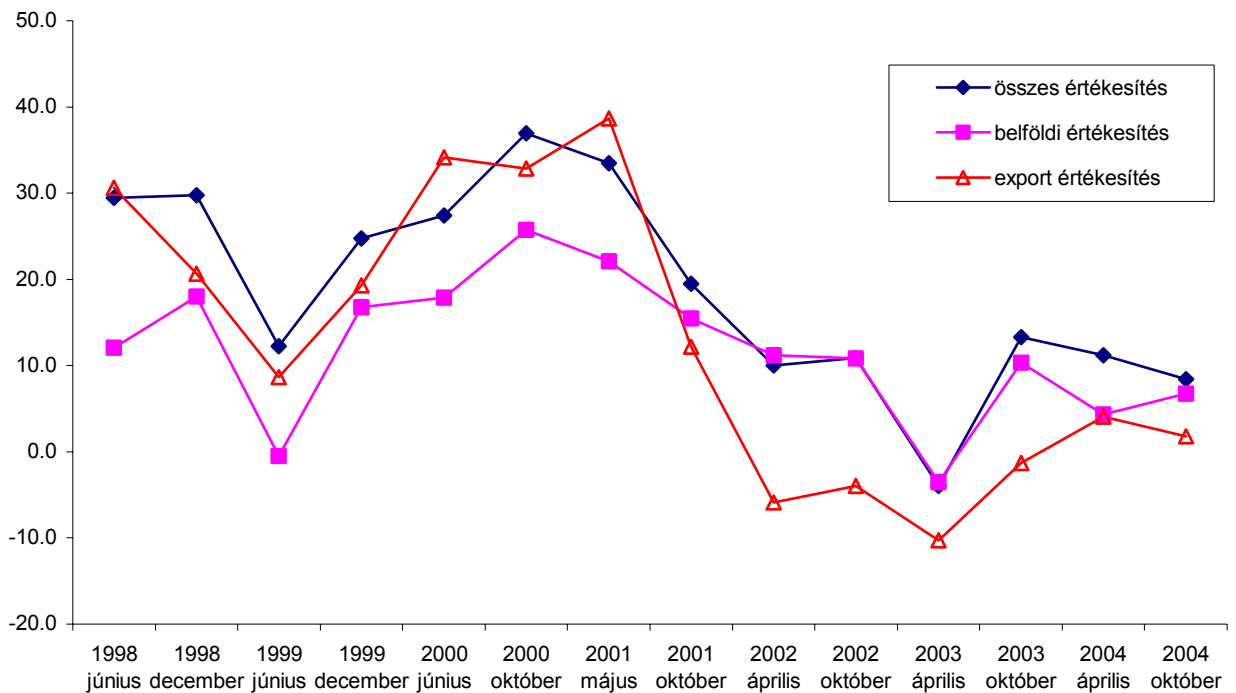
Gazdasági ág	Expanzió	Korszerűsítés	Környezetvédelem	Összesen
Ipar	21,3	72,6	6,1	100,0
Építőipar	30,8	63,1	6,2	100,0
Kereskedelem	35,4	60,8	3,8	100,0
Idegenforgalom	14,7	82,4	2,9	100,0
Szállítás	11,0	82,9	6,2	100,0
Szolgáltatás	16,5	78,7	4,7	100,0

Az expanziót az átlagosnál többen említették az Észak-Alföldön (28,9%) a beruházás fő indokaként. A Dél-Alföldön ezzel ellentétben a vállalatoknak mindössze a 11,5 százaléka vélekedett így. Az expanzió még fontos szerepet játszik a kereskedelmi vállalatok körében (35,4%) és a többségi külföldi tulajdonban lévő cégeknél (38,7%). A környezetvédelmet hasonló arányban jelölték meg a különböző vállalati csoportok a beruházások motivációjaként. A környezetvédelem szerepe az előző felvételhez képest összességében némileg csökkent. Az idegenforgalmi és a szállítási vállalatok csökkentették leginkább a beruházásaikat környezetvédelmi megfontolásokból. A beruházási döntéseknél a vállalatok méretével növekszik a korszerűsítés szerepe. A többségi külföldi tulajdonban lévő vállalatok jelölték meg a korszerűsítést a legkisebb arányban (59,4%), amely jelentős eltérés a többi tulajdonosi csoporthoz képest. Az exporthányad nincs összefüggésben a beruházási motivációval. A korszerűsítést a szállító vállalatok említették a legnagyobb arányban (82,9%), és a kereskedelmi cégek beruházási döntéseit befolyásolja a legkevésbé (60,8%) (2.2.2. táblázat).

2.3. Értékesítés / Sales

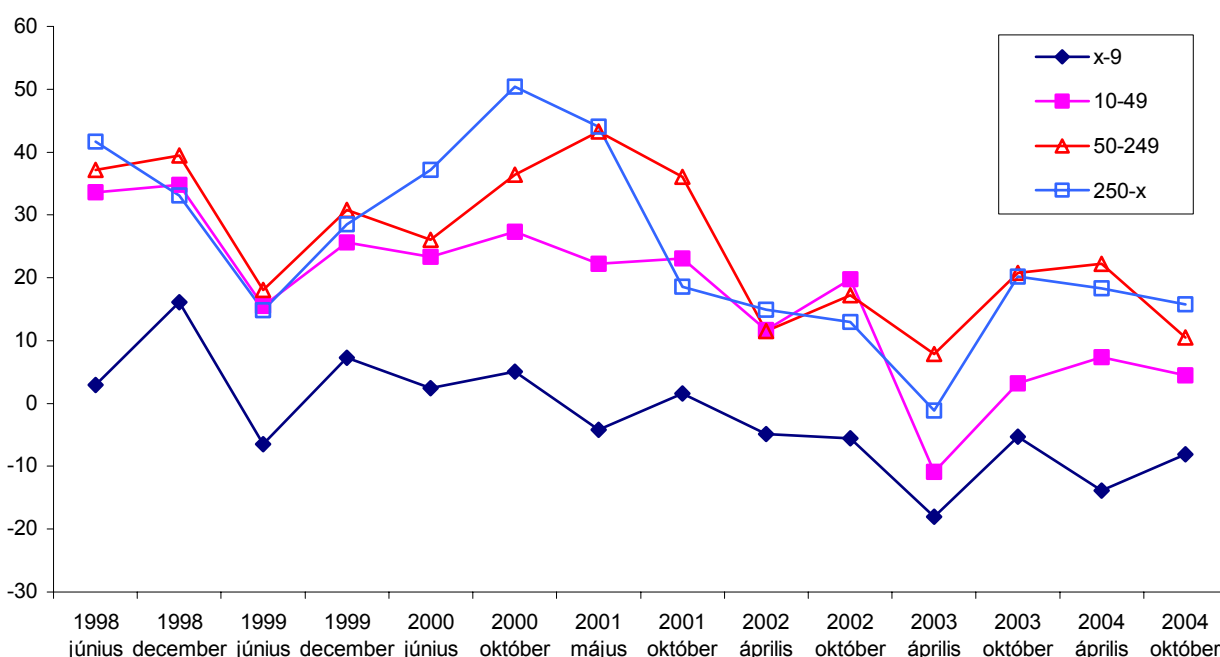
Az októberi felvétel eredményei szerint az elmúlt fél évben némileg csökkent a vállalatok *értékesítési szintjét mutató egyenleg*. A vállalatoknak a 39,5 százaléka számolt be az értékesítési volumen növeléséről, és 31,1 százalékuk a csökkenéséről. Az értékesítés szintje lassú ütemben csökkent az elmúlt másfél év alatt, de ennek ellenére jelentősen magasabb, mint 2003 első félévében. A belföldi értékesítés szintjét mutató egyenleg nőtt a 2004 áprilisi felvételhez képest, a számított egyenlegmutató értéke 6,8 pont. Az exportértékesítés egyenleg mutatója csökkent az elmúlt félévhez képest, de ennek ellenére továbbra is pozitív értéket vesz fel (2.3.1. ábra).

2.3.1. ábra: Az összes, az export és a belföldi értékesítés alakulása az elmúlt hat hónapban, egyenleg érték, 1998-2004

Az összes értékesítést tekintve különbséget találhatunk a különböző nagyságú vállalatok között. A foglalkoztatottak létszámának növekedésével párhuzamosan növekedett az összes értékesítés növekedéséről beszámoló vállalatok aránya. A mikro-vállalkozások (10 fő alatti cégek) továbbra is az értékesítés kedvezőtlen alakulásáról számoltak be: az átlagosnál (39,5%) jóval kisebb arányban (26,6%) nőtt az elmúlt hat hónapban az összes értékesítés. Ennek ellenére jelentős javulást figyelhetünk meg a kisvállalkozások értékesítésében (2.3.2. ábra).

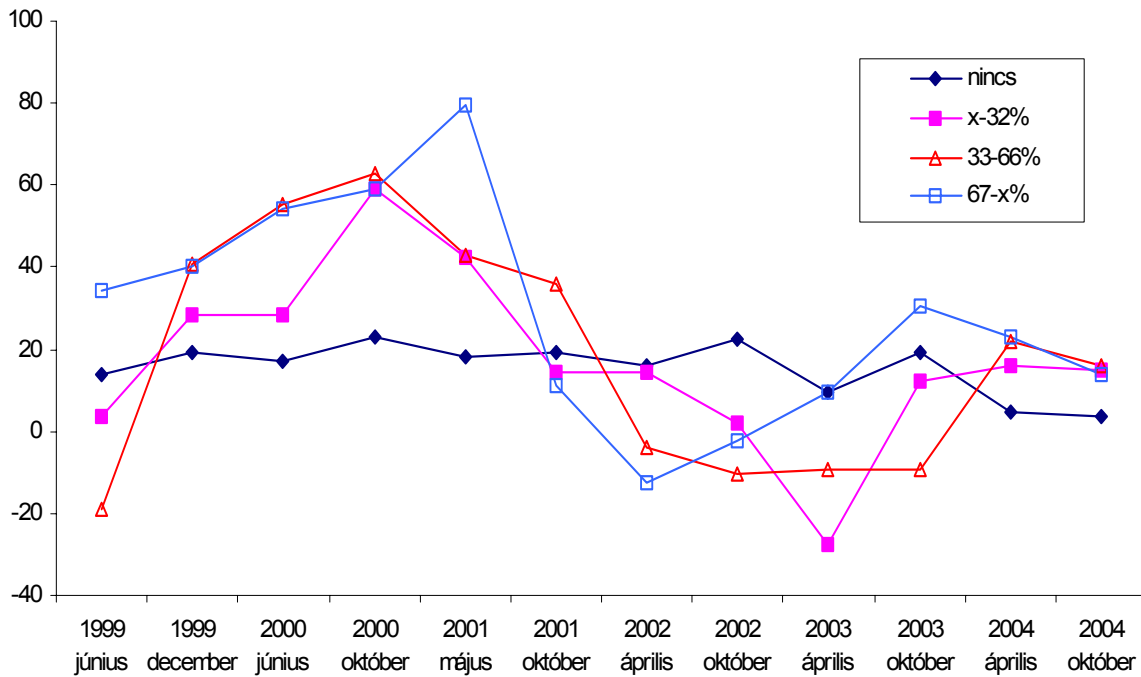
2.3.2. ábra: Az összes értékesítés alakulása az előző fél évben a különböző nagyságú cégek körében, egyenleg, 1998-2004

Az értékesítési volumen csökkenése a kereskedelmi és az idegenforgalmi cégeket érintette a legnagyobb arányban (36,7% illetve 42,2%). Az ipari vállalatok nagyobb arányban (44,4%) számoltak be az összes értékesítés növeléséről az elmúlt félévben. A 2004 októberi felmérés eredményei a szokásos iparági különbségeket tükrözik. Emellett, bizonyos iparágak között (építőipar és kereskedelem, illetve ipar és szolgáltatás) lényegesen csökkentek a különbségek.

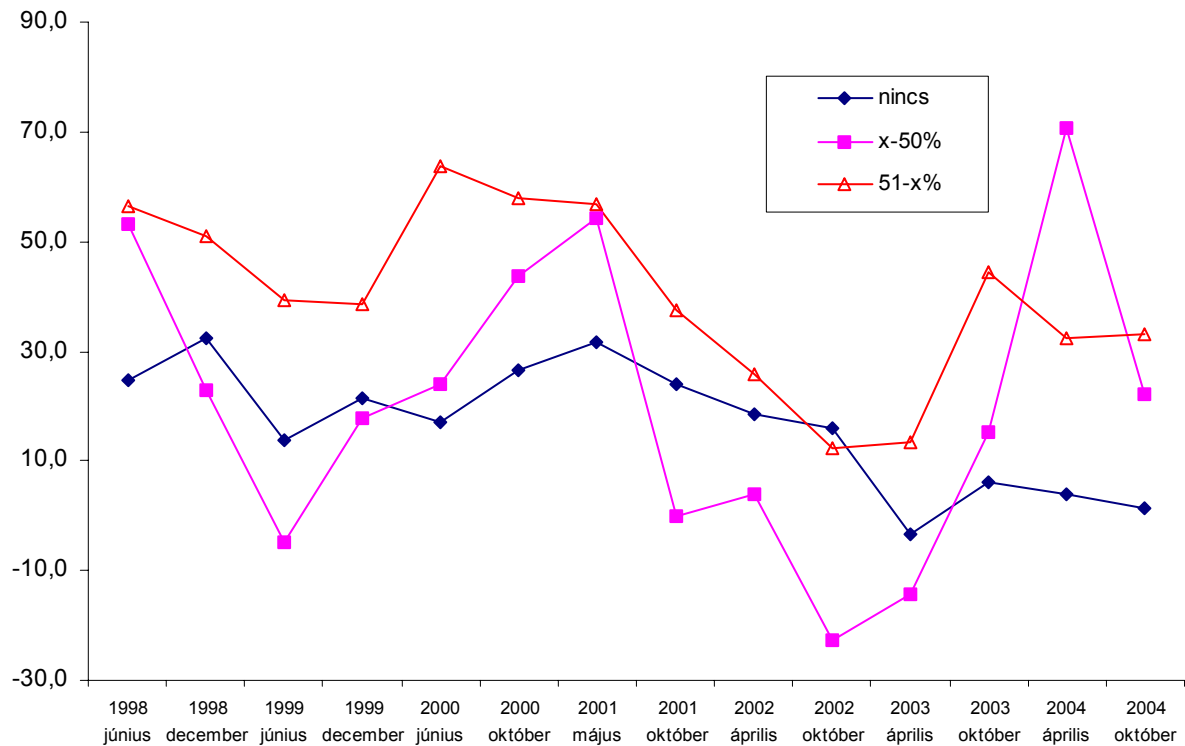
A 33-66 százalékos exportarányal rendelkező cégek az átlagosnál (31,1%) kisebb arányban (26%) számoltak be az értékesítés csökkenéséről. Az ő helyzetük a legjobb ezen a téren. A döntően exportra termelő vállalatok az átlagnál lényegesen nagyobb arányban (47,8%) növelték az összes értékesítésüket az elmúlt hat hónapban (2.3.3. ábra). A vállalatcsoportokra számított egyenleg értékek közötti különbségek tovább csökkentek a 2004 áprilisi felvétel óta.

2.3.3. ábra: Az összes értékesítés alakulása az előző fél évben az export árbevételén belüli aránya szerint, egyenleg, 1999-2004

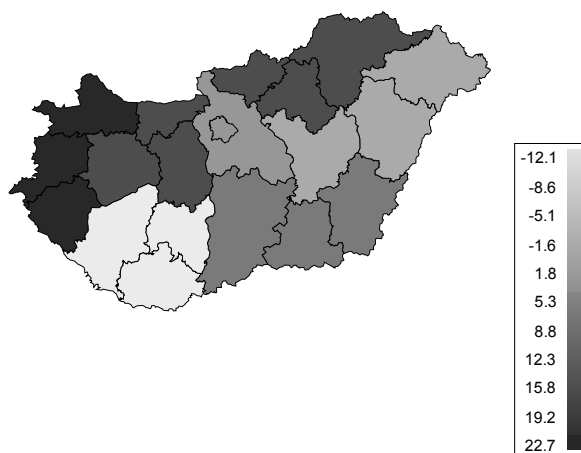
A többségi tulajdonos típusa szerint további különbségeket találhatunk a vállalatok között: a többségi külföldi tulajdonban lévő vállalatoknál alakult legkedvezőbb az értékesítés az elmúlt hat hónapban. A vegyes tulajdonban lévő cégek helyzete romlott a többi vállalati csoporthoz képest (lásd a 2.3.4. ábrát).

2.3.4. ábra: Az összes értékesítés alakulása az előző fél évben a külföldi tulajdon aránya szerint, egyenleg, 1998-2004

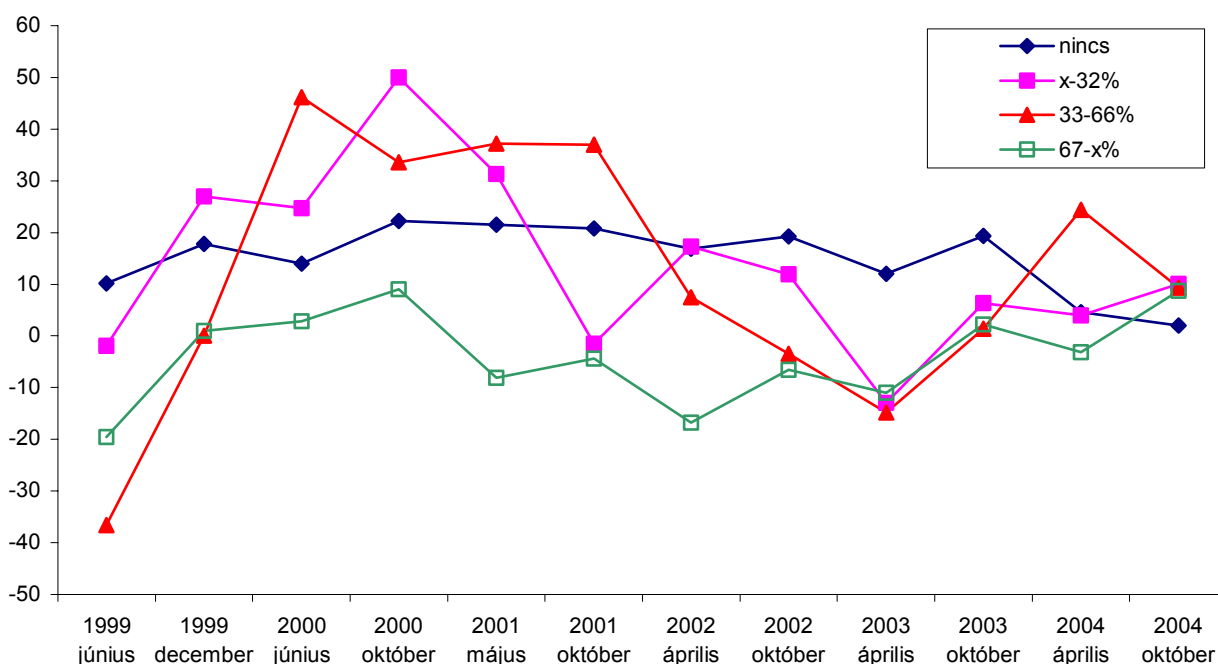
Az összes értékesítés növekedéséről a Nyugat-Dunántúlon számoltak be a legnagyobb (46,9%), Dél-Dunántúlon pedig a legkisebb (30,6%) arányban a cégek (lásd a 2.3.5. ábrát).

2.3.5. ábra: A vállalatok összes értékesítése (elmúlt hat hónap), egyenleg értéke, 2004. október, N=1509

A belföldi értékesítés csökkenése a kétharmadnál alacsonyabb exportarányú vállalatokra volt a leginkább jellemző. Itt az átlagosnál (27,7%) 11 százalékponttal volt magasabb a belföldi értékesítés csökkenését említő vállalatok aránya (lásd a 2.3.6. ábrát). A többségében exportáló vállalatok ezzel szemben jelentősen növelték a belföldi értékesítésüket. A külföldi tulajdonosi részesedés alapján szintén jelentős eltéréseket tapasztalunk a belföldi értékesítés változása terén. A többségi belföldi tulajdonnal rendelkező vállalatok 74,3 százaléka növelte a belföldi értékesítését az elmúlt félvév során. Ez az arány mindössze fele ekkora a többségi külföldi tulajdonban lévő vállalatok esetében (36,2%).

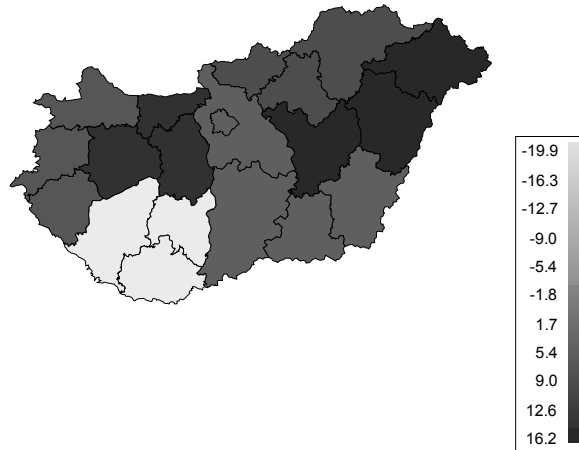
2.3.6. ábra: A belföldi értékesítés alakulása az előző fél évben az export árbevételen belüli aránya szerint, egyenleg, 1999-2004

A belföldi értékesítés az átlagosnál (27,7%) nagyobb arányban csökkent a Dél-Dunántúlon (44,6%). Növekedésről legnagyobb arányban az észak-alföldi vállalatok vezetői számoltak be (37,5%) (2.3.7. ábra).

Az idegenforgalmi vállalatok belföldi értékesítése átlagon felüli volt az elmúlt hat hónapban, ez azonban szezonális hatásnak is tulajdonítható. Ennek ellenére az elmúlt felvételhez képest tovább csökkentek az ágazatok közötti különbségek.

2.3.7. ábra: A vállalatok belföldi értékesítése (elmúlt hat hónap), egyenleg, 2004. október, N=1440

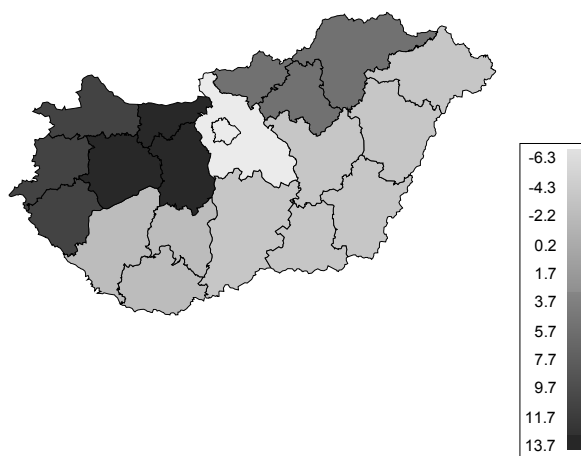

A mikro-vállalkozások túlnyomó többsége (79,3%) nem exportál. E cégeket leszámítva az export a legnagyobb arányban a közepes és a nagy cégek körében nőtt (18,7% és 31,1%), de az export csökkenése is e két cégcsoporton belül volt a legjellemzőbb (19,1% és 25,7%). A korrigált egyenlegmutató nem mutat jelentős eltérést az egyes vállalati csoportok között.

Az export visszaesése leginkább a közép-magyarországi és az észak-alföldi, legkevésbé pedig a közép-dunántúli régió cégeit érintette (2.3.8. ábra).

A tisztán belföldi tulajdonban lévő cégeknek a fele (55,6 százaléka) nem exportál. A többségi belföldi tulajdonban lévő vegyes vállalatok számoltak be a legnagyobb arányban az exportárbevétel növekedéséről (87,7%). Az is megfigyelhető, hogy minél nagyobb volt az export részarány a cég árbevételén belül, a vállalat annál nagyobb valószínűséggel volt képes növelni az export árbevételét 2004 első félévében. Ez az arány az árbevétel több mint 2/3-át exportálók körében 46,8%, az árbevétel több mint 1/3-át exportálóknál pedig 53% volt. A fenti különbségek megegyeznek az elmúlt évek eredményeivel.

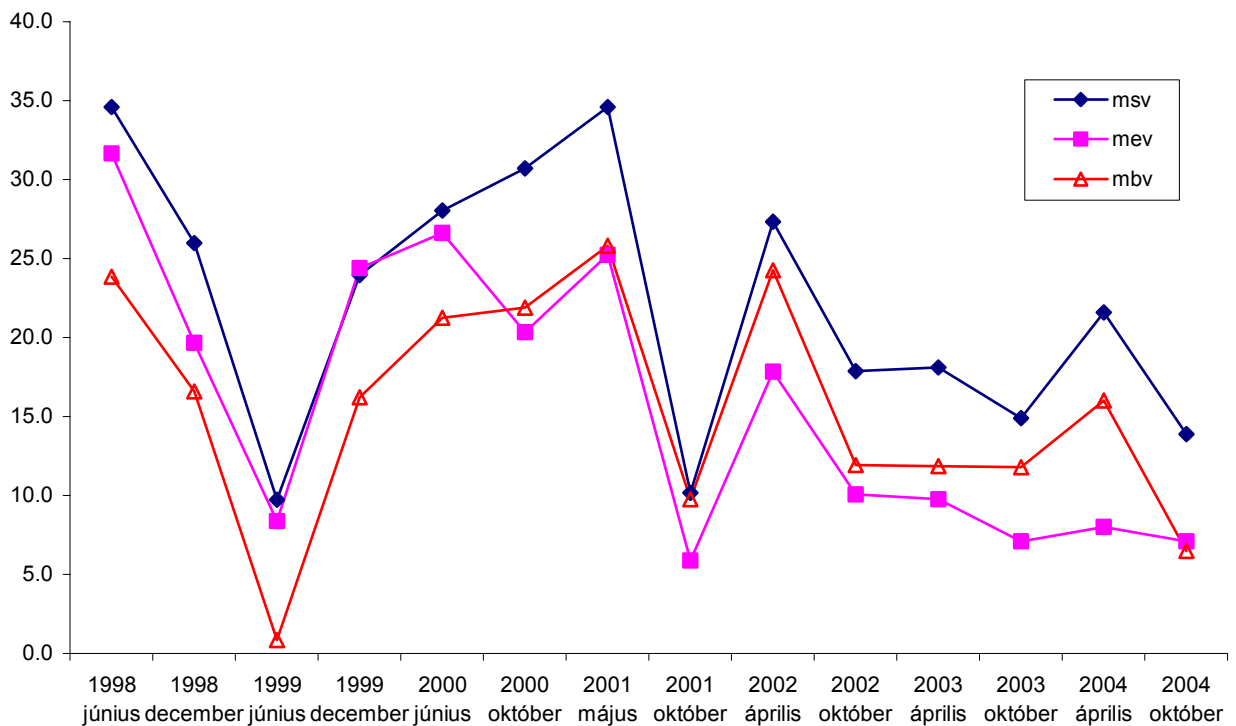
2.3.8. ábra: A vállalatok export értékesítése (elmúlt fél évben), egyenleg, 2004. október, N=1262

2.4. Rendelésállomány / Order-books

A rendelésállomány volumene várhatóan a vállalatok 32%-ánál fog nőni és 17,7%-ánál csökkenni a következő hat hónapban, ami a korábbiakhoz képest csökkenést jelez. 2004 áprilisához képest a vállalatok megrendeléseai várhatóan alacsonyabbak lesznek. A belföldi értékesítési lehetőségek némileg kedvezőbbek, mint a külföldiek: a vállalatok 23,8 százaléka számít a belföldi megrendelések volumenének növekedésére, és a cégek 22,2 százaléka a külföldi értékesítési lehetőségek javulására. A belföldi értékesítési lehetőségek megítélése jelentősen romlott az elmúlt felvétel óta. A számított egyenlegmutató 9,5 pontot csökkent (2.4.1. ábra).

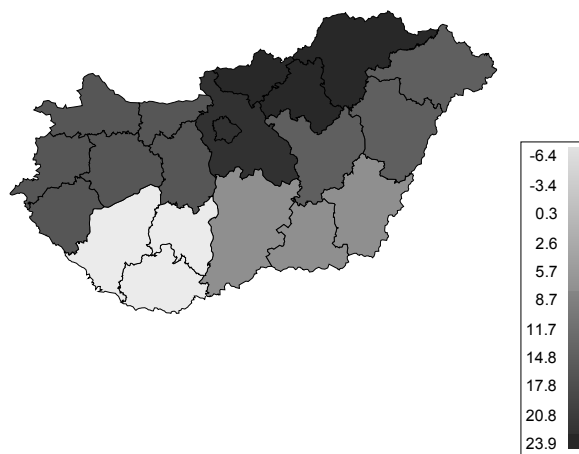
2.4.1. ábra: A rendelésállomány várható alakulása, 1998-2004, egyenleg

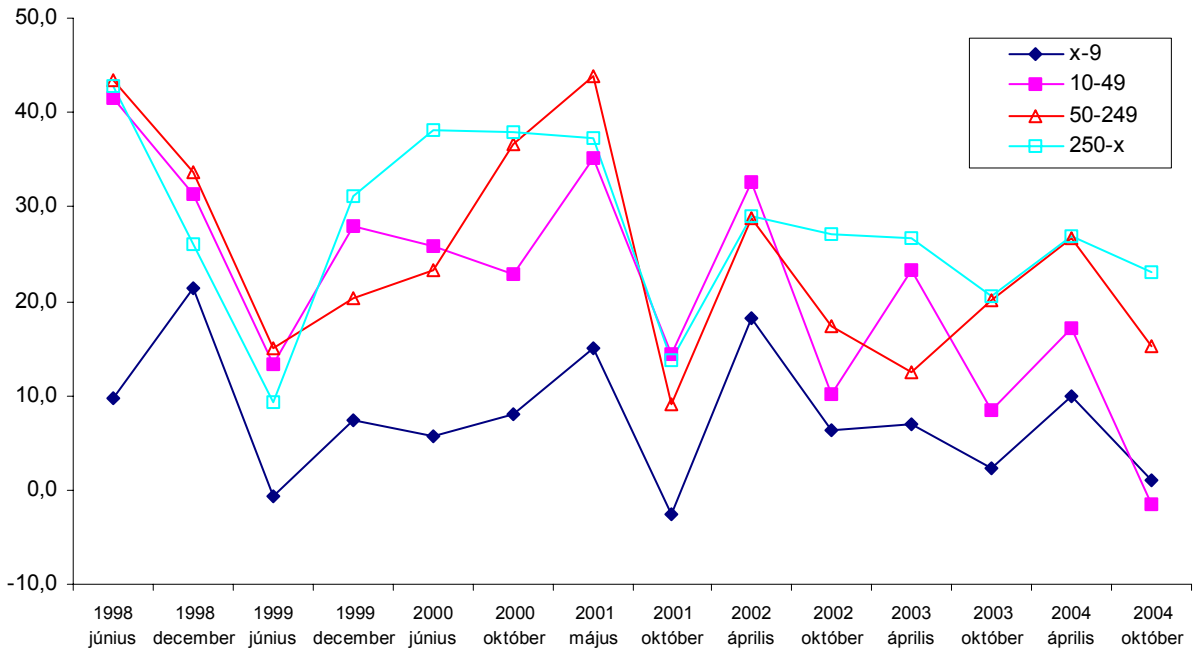
msv: összes megrendelés; mev: export megrendelések; mbv: belföldi megrendelések

A megrendelések volumenének növekedéséről a legnagyobb arányban az észak-magyarországi (46,6%), legkisebb arányban pedig a dél-dunántúli (16,8%) és a dél-alföldi (25,6%) vállalatok számoltak be. Egyéb lényeges különbség nem figyelhető meg a régiók között (2.4.2. ábra). A megrendelések növekedéséről beszámoló vállalatok aránya egyértelműen növekszik a vállalat méretével. A kilenc főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatok 23,8 százaléka, míg a 250 főnél nagyobb vállalatok 36,3 százaléka számolt be a megrendelések volumenének növekedéséről (2.4.3. ábra). A tisztán belföldi tulajdonban lévő vállalatok az átlagosnál kisebb arányban számítanak a rendelésállomány növekedésére a következő hat hónapban (2.4.4. ábra). Az exporttal nem rendelkező vállalatok alacsonyabb rendelésállománnyal számolnak a következő fél évre, mint az exporthányaddal rendelkező vállalatok. Itt a vállalatok 21,2 százaléka várja a megrendelések növekedését, miközben a több mint kétharmad exporttal rendelkező vállalatoknál ez az arány 48,2% (2.4.5. ábra). Ez összefügg azzal, hogy az exportra is értékesítő vállalatoknál nagyobb a külföldi tulajdon aránya. Az ágazatok alapján szintén eltéréseket figyelhetünk meg vállalatok között. A legkedvezőbbek az építőipar és az ipar várakozásai, a legpesszimistább várakozásokról pedig a szállító vállalatok számoltak be. A fenti ágazati eltérések megegyeznek a fél évvel korábbiakkal.

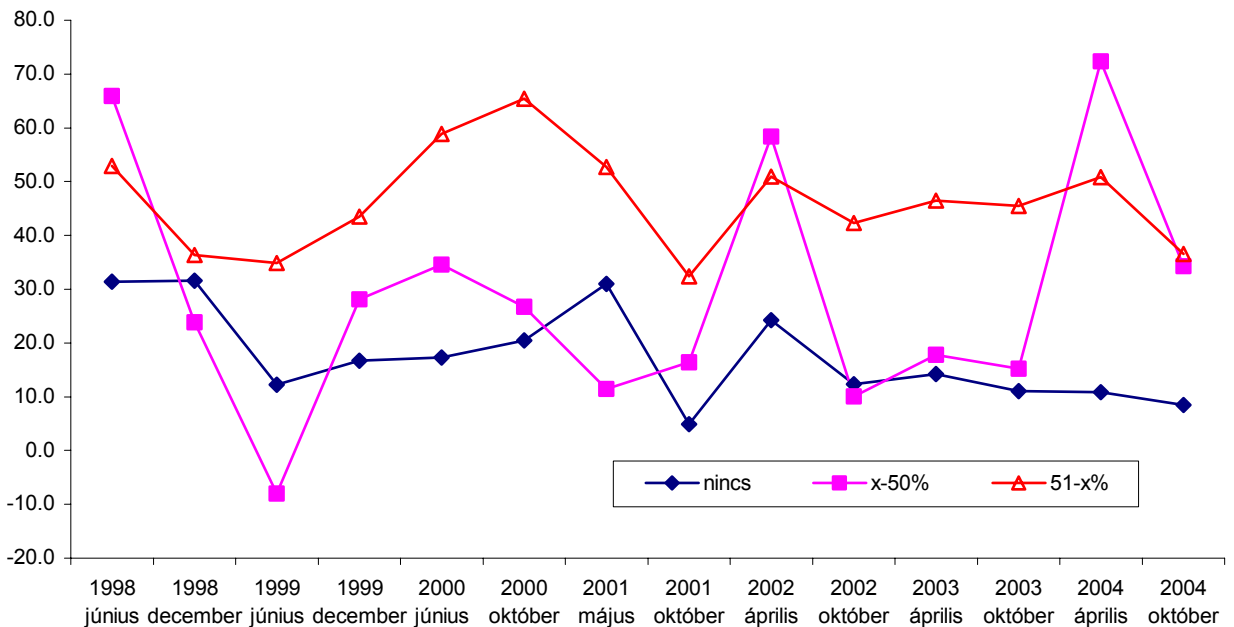
2.4.2. ábra: Az összes rendelésállomány várható változása, egyenleg, 2004. október, N=1464

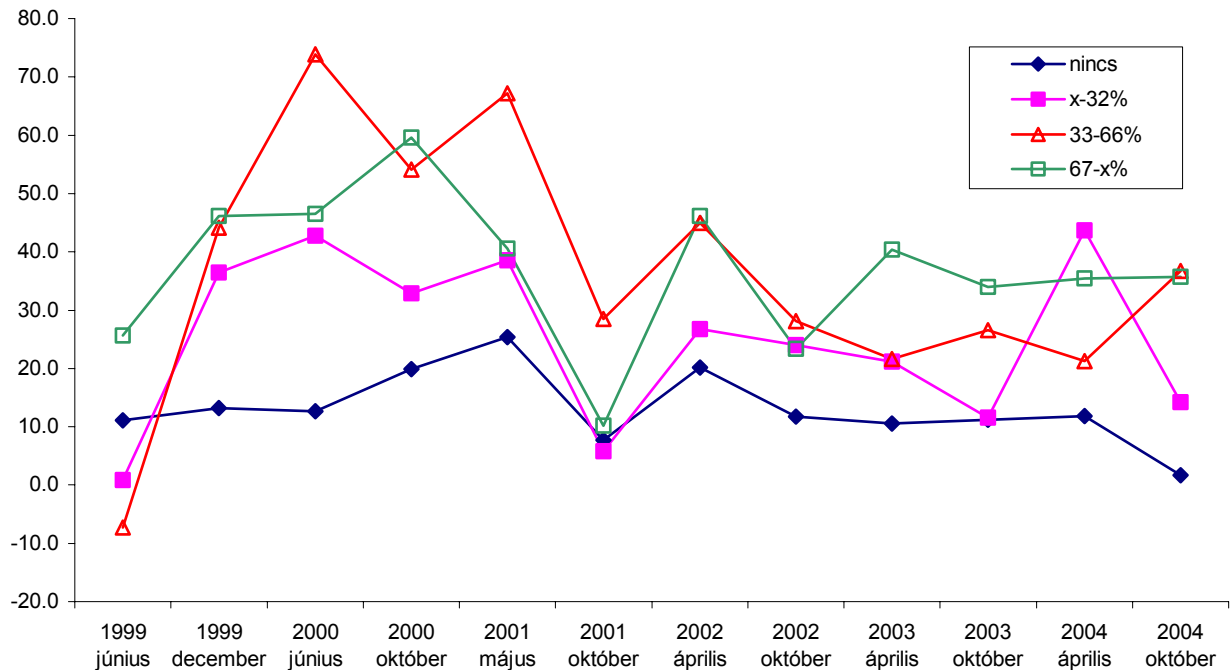
2.4.3. ábra: A rendelésállomány várható változása létszám-kategóriák szerint, egyenleg, 1998-2004

2.4.4. ábra: A megrendelések várható alakulása a következő fél évben a külföldi tulajdon aránya szerint, egyenleg, 1998-2004

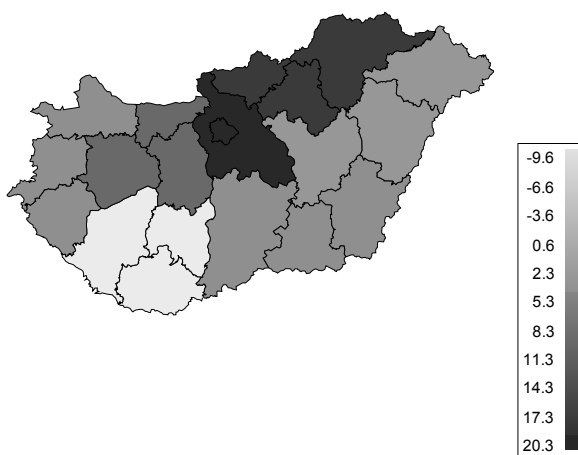

2.4.5. ábra: A megrendelések várható alakulása a következő fél évben az export árbevételen belüli aránya szerint, egyenleg értéke, 1999-2004

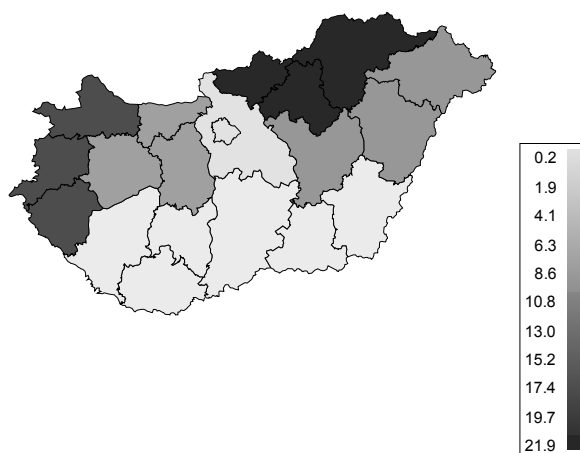
A belföldi értékesítési várakozások tekintetében hasonló eltéréseket tapasztalhatunk, mint az összes megrendelés várható változásánál a különböző vállalati kategóriák között. Ennek megfelelően a belföldi értékesítési volumen várhatóan javulni fog a cégek méretének növekedésével. A vegyes, de többségi belföldi tulajdonban lévő vállalatok várakozásai a legoptimistábbak. Az egyes ágazatok között is számottevő eltéréseket találhatunk. Az idegenforgalmi vállalatok az átlagosnál nagyobb mértékben (43,9%) várják a megrendelések volumenének a növekedését, miközben a szállító vállalatoknál ez az arány mindössze 11%. A belföldi értékesítésre vonatkozó várakozások Észak-Magyarországon a legjobbak (39,2%), és Dél-Dunántúlon a legrosszabbak (12%). A várakozások területi eloszlása nem változott az elmúlt hat hónapban (2.4.6. ábra).

2.4.6. ábra: A belföldi megrendelés várható változása, egyenleg értéke, 2004. október, N=1404

Az *export megrendelések* növekedését a cégek 22,2%-a várja, míg 30,1%-uk számít változatlan színvonalra, 11%-uk csökkenésre, 36,6% pedig nem rendelkezik export rendelésállománnyal. Az exportáló cégek körében a cégek várakozásai javulnak a cég méretének növekedésével: a 250 fő felett foglalkoztató cégek 27,8%-a számít az export rendelésállomány növekedésére, míg a 10 fő alatti vállalatoknak kevesebb mint 6,8%-a. Ugyanígy a külföldi tulajdon jelenléte is pozitív kapcsolatban áll az export várakozásokkal: ahol nincs külföldi tulajdonos, ott csak a cégek 16,7%-a számol a megrendelések növekedésével, ahol pedig van ilyen, ott 35,7%-a. Ebben az esetben is a vegyes, de belföldi többségi tulajdonban lévő vállalatok kilátásai a legkedvezőbbek. Az export megrendelések növekedésére legnagyobb arányban továbbra is az ipar számít (32,1%). Ezzel szemben a kereskedelemmel és szállítással foglalkozó vállalatok igen borúlátók: ezeknek a vállalatoknak mindössze a 6,7 illetve 4,5 százaléka számít az exportmegrendelések növekedésére a következő hat hónap során. A régiók között a cégek várakozásai Észak-Magyarországon és a Nyugat-Dunántúlon a legkedvezőbbek (43,4% és 33,6%) (2.4.7. ábra).

2.4.7. ábra: Az export megrendelés várható változása régiónként, egyenleg, 2004. október, N=1191

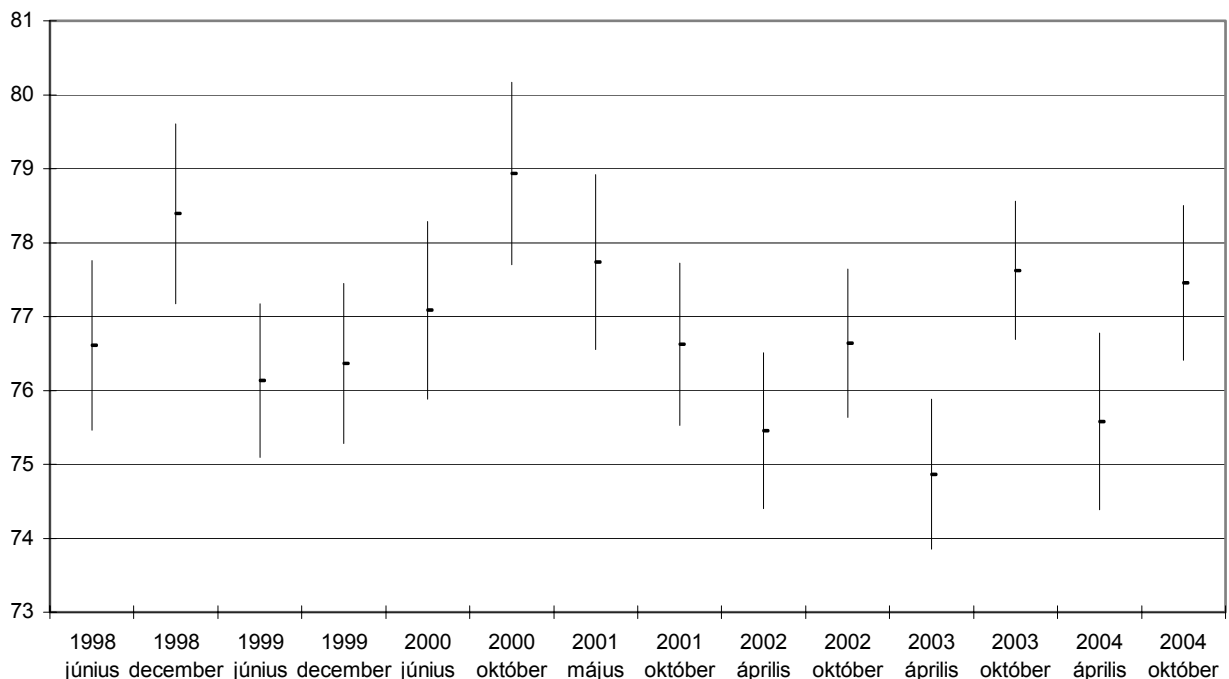

2.5. Kapacitáskihasználtság / Capacity utilization

Az átlagos kapacitáskihasználtság a cégek körében 77,5 %, ami jóval magasabb a fél évvel ezelőtti értéknél (2.5.1. ábra). Az átlagos kapacitáskihasználtság 1998 óta 75-79% között mozog, kis eltérésekkel, amelyek irányában jól mutatják az ipari termelés és értékesítés egyébként megfigyelhető hullámzását. 2004 októberében a legmagasabb értéket az építőiparban és a szállító vállalatoknál, a legalacsonyabbat pedig az idegenforgalomban (lásd a 2.5.1. táblázatot) láthatjuk. A nagyobb cégek körében magasabb, a kisebbeknél pedig alacsonyabb a kapacitáskihasználtság (a több mint 50 főt foglalkoztatóknál 80,9%, a 10 fő alattiaknál pedig 67,6%). További számottevő különbség érzékelhető a külföldi és a magyar tulajdonban lévő cégek között: az előbbieknél átlagosan 83,8%, az utóbbiaknál pedig 75,2%. A kibocsátás több mint 2/3-át exportáló cégek között 80,8%, ahol pedig csak belföldre szállítanak, ott átlagosan 72,3%. A kapacitások kihasználtsága a Nyugat-Dunántúlon a legmagasabb (81,9%), a Dél-Dunántúlon pedig a legalacsonyabb (74,1%).

A várható kapacitáskihasználtság esetében azonban csökkenő tendenciát láthatunk. 2005 első félévében várhatóan a cégek 23,4%-a fogja növelni a kapacitás kihasználtságát, 14,8% pedig csökkentené azt. Az egyenlegmutató jelentős romlását tapasztalhatjuk az elmúlt félévhez képest (2.5.2. ábra), azonban a mutató értéke ennek ellenére is 3,1 ponttal magasabb az előző év azonos időszakához képest.

2.5.1. ábra: A kapacitások átlagos kihasználtsága, 1999-2004, %

Magyarázat: az ábrán a kapacitáskihasználás szintjének becsült minimális, átlagos és maximális értékeit közöljük.

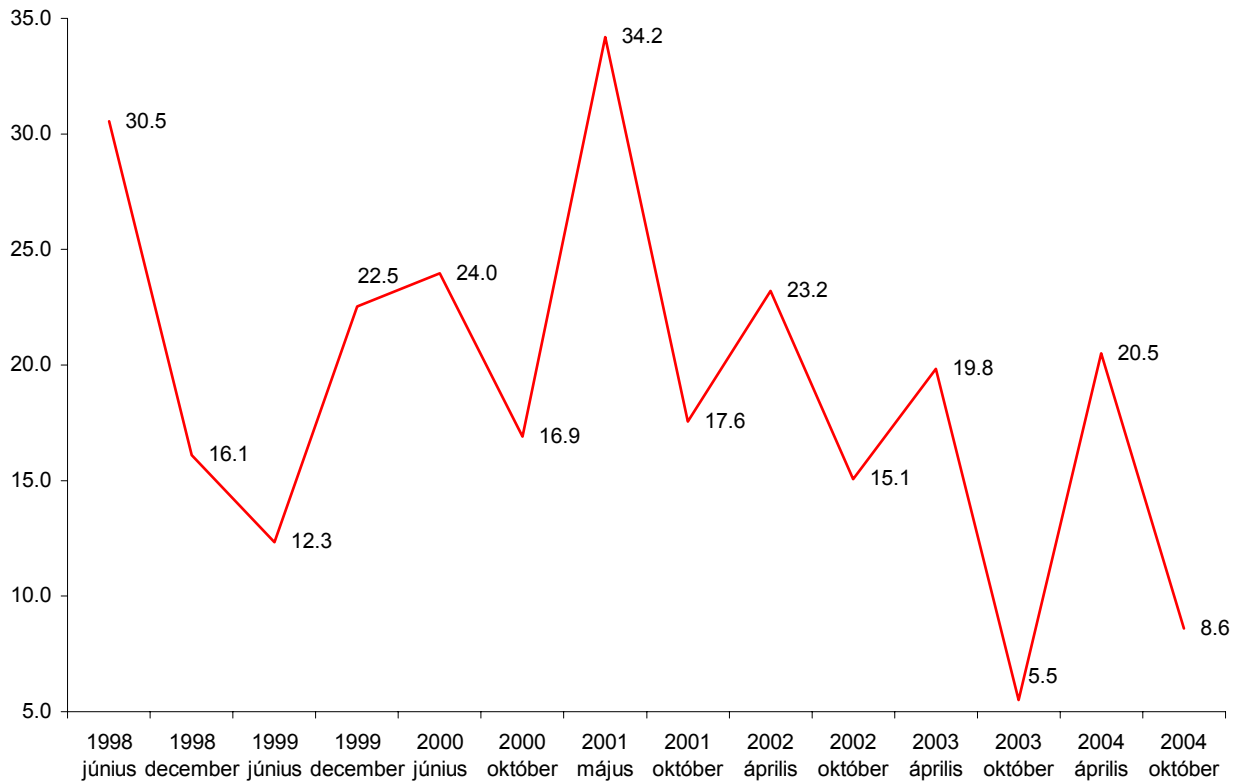
2.5.1. táblázat: A kapacitások kihasználtsága jelenleg, 2004. október, %

gazdasági ág (NACE 2)	N	Átlag	Medián	Szórás
Ipar (10-41)	669	78,4	80,0	16,9
Építőipar (45)	87	82,5	90,0	19,9
Kereskedelem (50-52)	147	72,4	70,0	17,1
Idegenforgalom (55)	41	57,6	64,0	19,5
Szállítás (60-64)	115	82,9	85,2	18,9
Szolgáltatás (65-67, 70-74, 80-93)	145	77,6	80,0	21,4
Összesen	1204	77,6	80,0	18,6

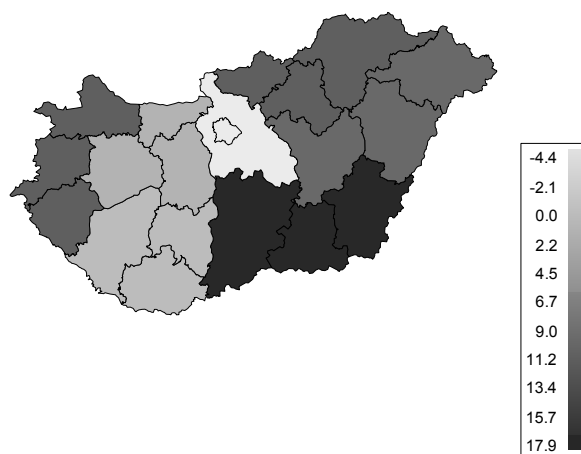
A kapacitáskihasználtság várható változása szintén összefüggésben van a vállalatok vizsgált jellemzőivel. A vállalatok döntő többsége a kapacitáskihasználás azonos szinten tartását tervezi. A vállalati méret növekedésével azonban növekszik azon vállalatok aránya, akik a kapacitáskihasználás növelésére számítanak. A 10 főnél kisebb vállalatoknak a 19,9%-a, a 250 főnél nagyobb vállalatoknak pedig a 26,3 százaléka számít a kapacitáskihasználtság növekedésére. A 2004 áprilisi felmérés alkalmával a többségi külföldi tulajdonban lévő vállalatok számoltak be a legnagyobb arányban a kapacitáskihasználás bővítéséről, míg a jelenlegi felmérésben a többségi belföldi tulajdonban lévő vállalatok jelezték az átlagosnál nagyobb arányban a kapacitáskihasználás várható bővítését. Ez az arány a többségi belföldi tulajdon esetében 51,4%, míg a többségi külföldi tulajdon esetében 27,7%. Az exporthányad alapján nincs jelentős különbség a vállalatok között.

A 2004. októberi felmérés alapján nem találunk számottevő különbségeket az egyes iparágak között. Az átlagostól mindössze az ipari vállalatok várakozásai térnek el. E vállalatok 27,4 százaléka számít a kapacitáskihasználtság növekedésére, 10,3 százalékuk pedig annak csökkenésére. A számított egyenlegmutató értéke a déli-alföldi vállalatok körében a legmagasabb, Közép-Magyarországon pedig a legalacsonyabb (2.5.3. ábra).

2.5.2. ábra: A kapacitáskihasználtság várható változása, egyenleg, 1999-2004

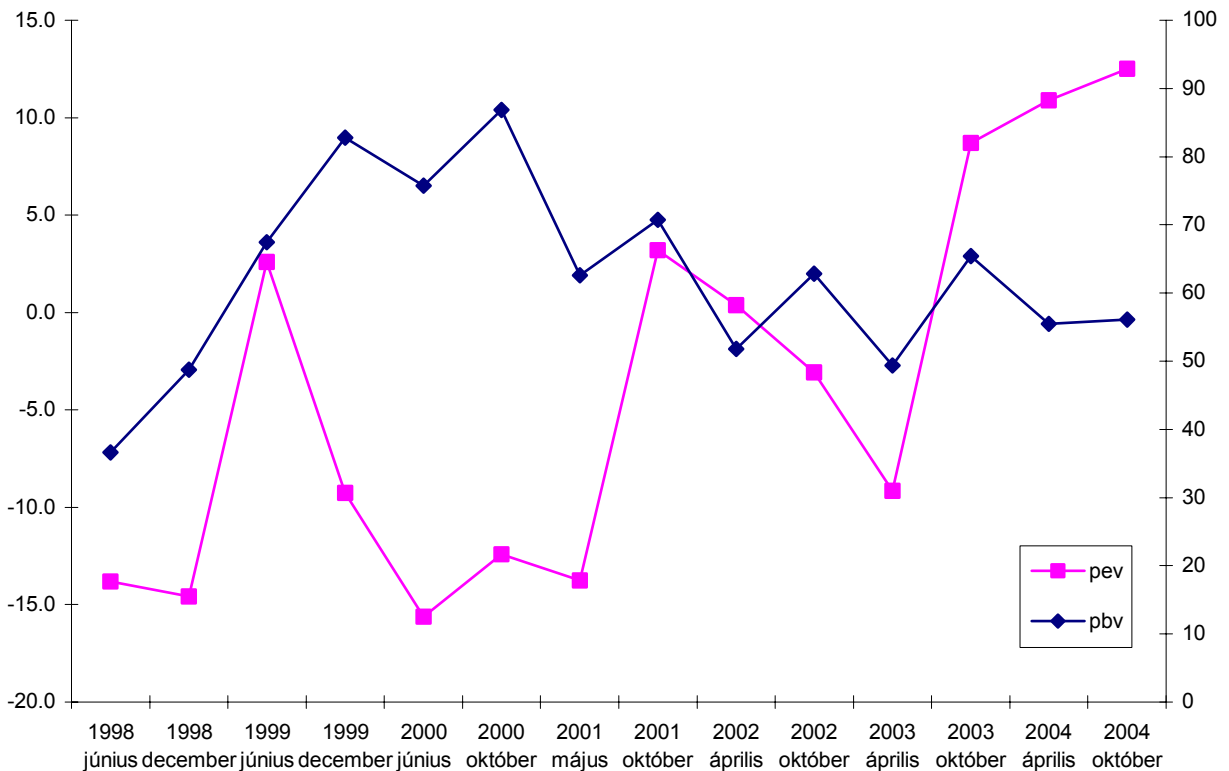
2.5.3. ábra: A kapacitáskihasználtság várható változása az egyes régiókban, egyenleg, 2004. október, N=1446

2.6. Árak / Prices

Az októberi felvétel alapján mind az exportárak mind a belföldi termelő árak növekedésére számíthatunk. A belföldi termelő árak esetében azonban ez a növekedés várhatóan kis mértékű lesz (lásd a 2.6.1. ábrát).

2.6.1. ábra: A belföldi és az export árak várható alakulása a következő fél évben, egyenleg, 1999-2004

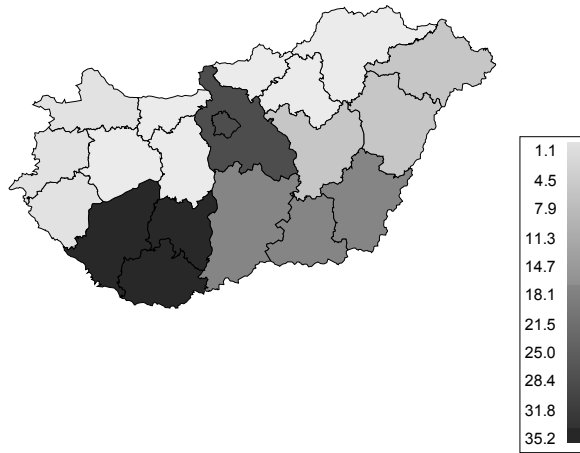

pev: export árak várható alakulása a következő fél évben, bal skála

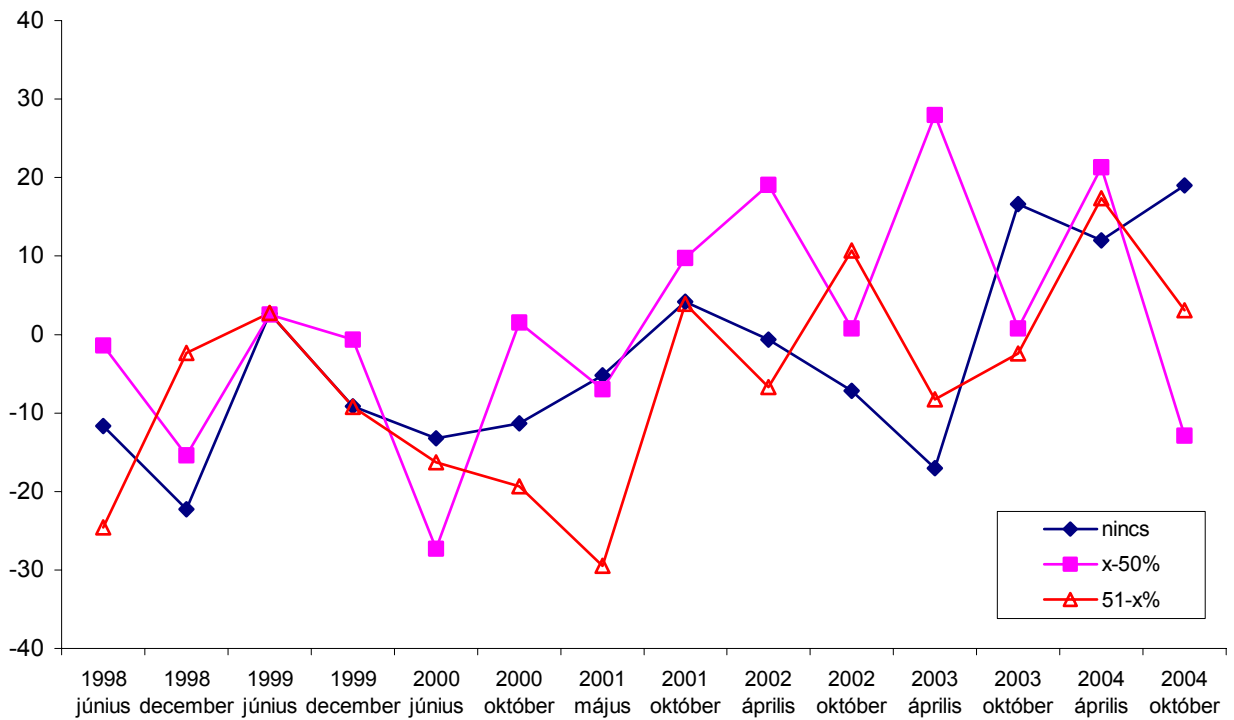
pbv: belföldi értékesítési árak várható alakulása a következő fél évben, jobb skála

Az export értékesítési árakat várhatóan a vállalatok 24,2 százaléka fogja növelni a következő félévben és 11,7 százaléka fogja csökkenteni. A vállalatok döntő többsége (64,1%) továbbra is a külföldi eladási árak változatlan szinten tartását tervezi. Nem tapasztalhatunk jelentős regionális eltéréseket a vállalatok várható értékesítési áraival kapcsolatban. Az exportárakat várhatóan a közép-magyarországi és dél-dunántúli vállalatok fogják a legnagyobb mértékben növelni. Az elmúlt hat hónap során a közép-dunántúli vállalatok átlagon felüli exportáremelést hajtottak végre. A következő hat hónapban azonban nem terveznek hasonló lépést. Továbbá a 250 főnél többet foglalkoztató vállalatok magas arányban (30,5%) tervezik az export értékesítési árak növelését a többi vállalati csoporthoz képest. Az exportárak növekedése főként a többségi belföldi tulajdonban lévő vállalatok külföldi eladási árainak emelkedését tükrözi (lásd a 2.6.3. ábrát).

2.6.2. ábra: Az export árak várható változása, egyenleg, 2004. október, N=860

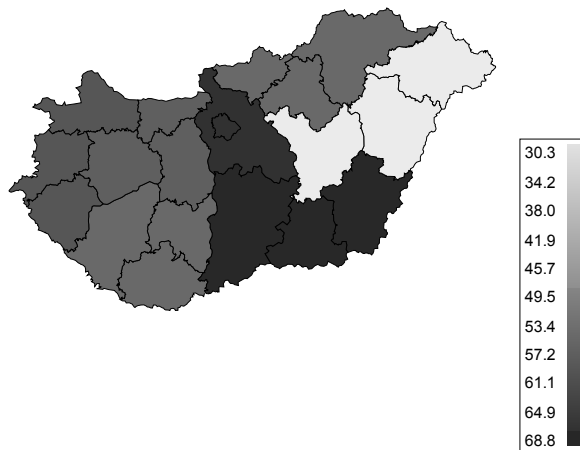
2.6.3. ábra: Az export árak várható alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, egyenleg, 1999-2004

A felvétel eredményei szerint a *belföldi termelői árak* az előző félévhez hasonlóan fognak alakulni. A vállalatoknak a 7,4 százaléka tervezi a belföldi árak inflációnál nagyobb mértékben történő növelését, az inflációval azonos mértékben történő növelését 30,1, végül az inflációnál kisebb mértékű növelését 24,8 százalékuk tervezi. A vállalatoknak mindössze 6,1 százaléka számolt be az árak várható csökkenéséről.

A vállalatok méretével együtt nő a belföldi árak növelését tervező vállalatok aránya. A tíz fő alatti vállalkozások és az 50 főnél többet foglalkoztató vállalatok között 11,4 százalékpontos különbséget figyelhetünk meg e téren. A tisztán belföldi tulajdonban lévő vállalatok az átlagosnál nagyobb mértékben (65,8%) tervezik növelni belföldi áraikat. Az átlagosnál nagyobb árnövekedés várható a dél-alföldi és a közép-magyarországi vállalatoknál (2.6.4. ábra). A szállítási vállalatok és a kereskedelembe tartozó cégek a belföldi árakat is az átlagosnál nagyobb mértékben (81,4% és 74,4%) tervezik növelni.

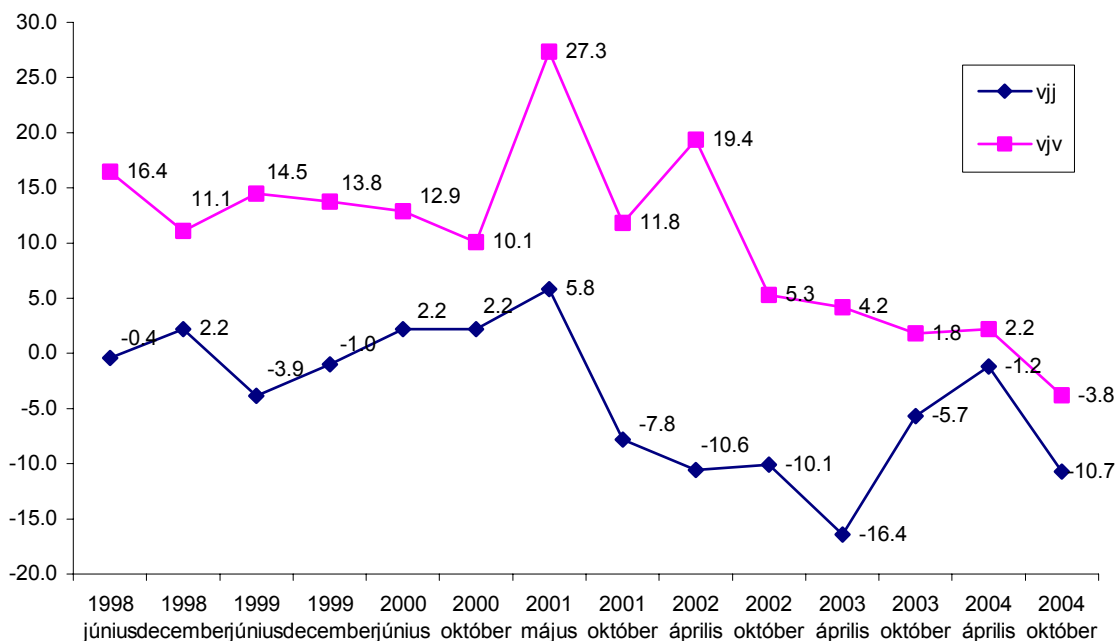
2.6.4. ábra: Belföldi árak várható változása, egyenleg, 2004. október, N=1440

2.7. Jövedelmezőség / Company performance

A cégek kedvezőtlenebbnek tartják jövedelmezőséget, mint fél évvel ezelőtt. Az egyenlegmutató 12,9 pontos romlását tapasztalhatjuk. A vállalatok 28,2 százaléka találja rossznak, 17,5 százaléka pedig jónak a jelenlegi jövedelmezőséget. Alig tapasztalhatunk különbséget az előző felméréshez képest, ha a vállalkozások *várt jövedelmezőségét* nézzük. 2002 áprilisában jelentős csökkenést lehetett megfigyelni, és a vállalatok várakozásai nem javultak jelentősen azóta. 2005 első félévében a vállalatok 22,3 százaléka számít a jövedelmezőség javulására. Fontos azonban megjegyezni, hogy a „rossz” jövedelmezőségről beszámoló vállalatok nem feltétlenül veszteségesek, mindössze az *elvárt szintnél* alacsonyabb a jövedelmezőségük. Ebből következően a 2.7.1. ábra negatív értékei is mindössze azt jelentik, hogy a vállalatok nagyobb hányada elégedetlen a jelenlegi jövedelmezőséggel (2.7.1. ábra).

2.7.1. ábra: A jelenlegi és a várható jövedelmezőség alakulása, egyenleg, 1998-2004

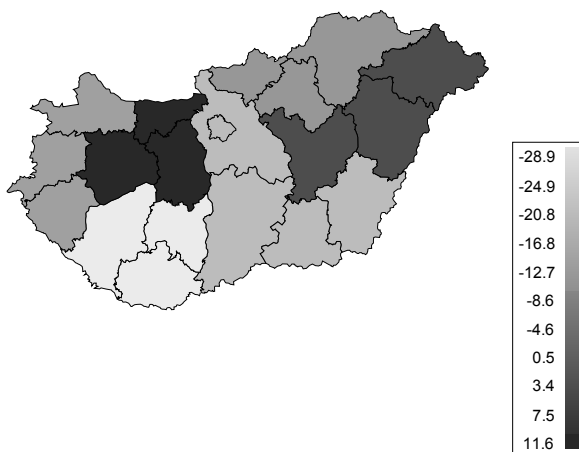

vjj: jelenlegi jövedelmezőség
vjv: várható jövedelmezőség

A jelenlegi jövedelmezőség megítélése egyértelműen a külföldi tulajdonban lévő vállalatoknál a legkedvezőbb. E vállalati csoporton belül a „jó” válaszok aránya 43,7 % volt, miközben a tisztán belföldi tulajdonban lévő vállalatoknál ez az arány 9,4%. Az exporthányad növekedésével együtt nő a „jó” válaszok aránya. Ahol a kibocsátás kevesebb mint 1/3-a kerül exportra, ott a „jó” válaszok aránya 10,3%, míg a 2/3-nál magasabb exporthányad esetében ez az arány már 31,6%.

Az egyes régiók között a közép-dunántúli vállalatok vezetőinek véleménye a legkedvezőbb. Itt az átlagosnál (17,5%) 14,8 százalékponttal nagyobb arányban említették, hogy jó a vállalat jövedelmezősége. Az átlagosnál kedvezőtlenebb a dél-dunántúli térség vállalat vezetőinek a megítélése, ahol mindössze 17,7%-uk találta jónak a jelenlegi jövedelmezőséget (2.7.2. ábra). Az előző felmérés alkalmával hasonló regionális különbségeket tapasztaltunk a vállalatok között.

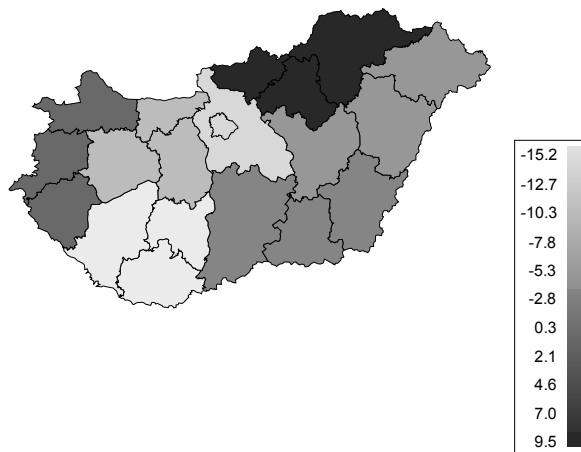
2.7.2. ábra: A vállalatok jelenlegi jövedelmezősége, egyenleg, 2004. október, N=1520

A jövőre vonatkozó kilátásokkal kapcsolatban a jelenlegi körülmények megítéléséhez hasonló különbségeket tapasztalhatunk a különböző vállalatcsoportok között. A jövőbeli kilátások szintén a legmagasabb exporthányaddal rendelkező vállalatok körében a legkedvezőbbek. A több mint 2/3 arányban exportáló cégek esetében a számított egyenleg mutató értéke 6,9 pont, miközben a csak belföldre értékesítő vállalatok esetében a mutató értéke -14,2 pont.

Az észak-magyarországi vállalatok az átlagosnál nagyobb arányban számítanak a jövedelmezőség javulására a következő hat hónapban (34,7%). A dél-dunántúli térségben pedig viszonylag magas a helyzet romlására számító aránya (17,7%) (2.7.3. ábra).

2.7.3. ábra: A vállalatok várható jövedelmezősége, egyenleg, 2004. október, N=1504

A 2.7.1. táblázatban látható, hogy a kisebb vállalatok elégedetlenebbek a jelenlegi jövedelmezőségükkel, mint a nagyobb cégek. A várható jövedelmezőség tekintetében nem tapasztalhatunk számottevő különbséget a vállalatok között. A többségi külföldi tulajdonban lévő vállalatok a leginkább optimisták. A vállalatok közötti különbségek a jövedelmezőséggel kapcsolatban nem változtak jelentősen az előző felvétel óta.

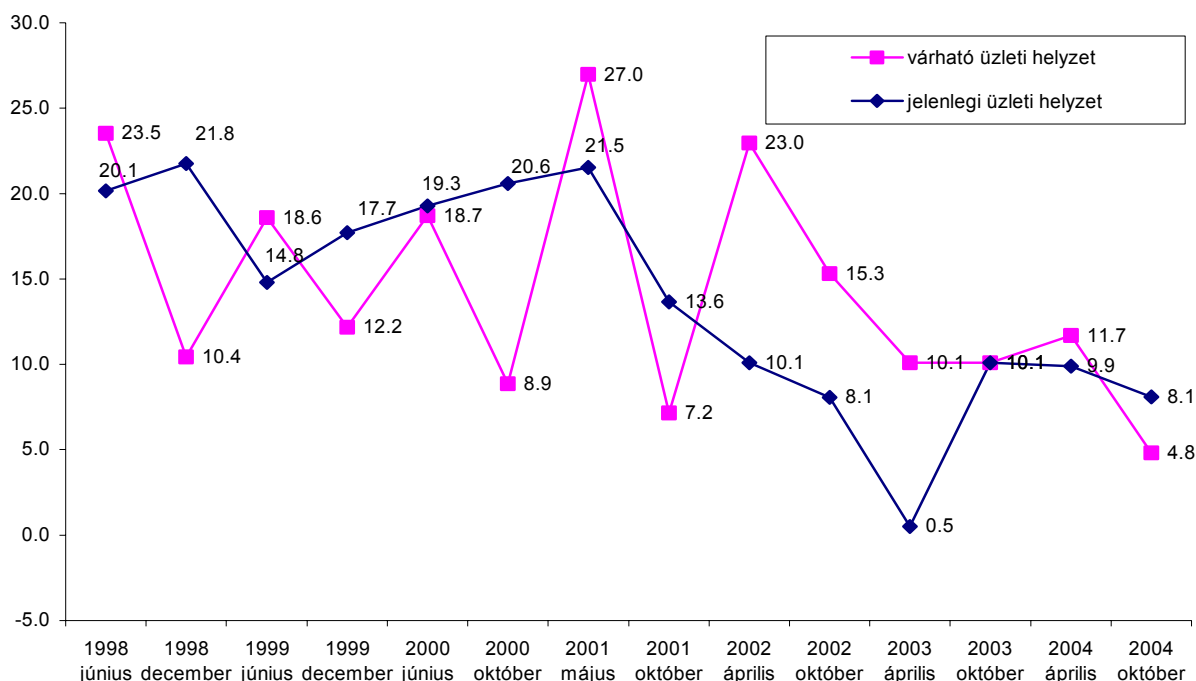
2.7.1. táblázat: A jelenlegi és a várt jövedelmezőségre adott válaszok létszám-kategóriák és a tulajdonos típusa szerint, %, 2004.október

	Létszám-kategóriák szerint				A külföldi tulajdon szerepe szerint		
	10 fő alatt	10-49 fő	50-249 fő	250 fő felett	nincs	50 %-nál kevesebb	51%-nál több
Jó	10,4	13,4	16,3	22,0	9,4	4,1	43,7
Kielégítő	58,4	63,2	58,2	48,8	61,0	39,7	42,7
Rossz	31,2	23,4	25,5	29,3	29,5	56,2	13,6
	N=1447				N=1124		
Javulni fog	22,3	21,7	19,9	24,4	20,4	16,4	22,7
Azonos marad	50,8	49,8	57,0	50,0	52,7	76,7	51,7
Romlani fog	26,9	28,6	23,2	25,6	26,9	6,8	25,5
	N=1440				N=1114		

2.8. Üzleti helyzet / Business situation

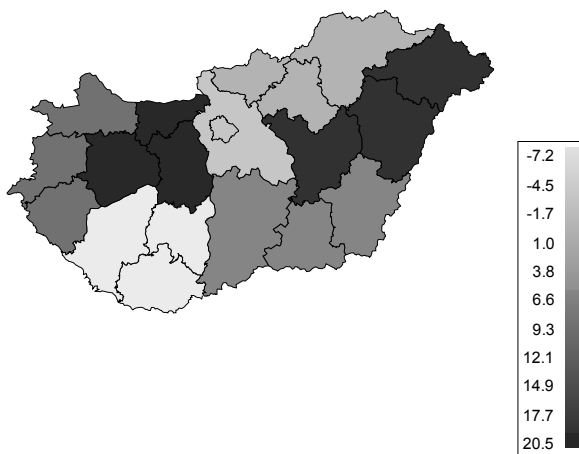
A vállalat jelenlegi üzleti helyzete a megkérdezett cégek 24,8%-a szerint jó. Kielégítő helyzetről számolt be a vállalatok 58,5%-a, és 16,7%-uk szerint rossz a vállalat üzleti helyzete. Ez megegyezik az előző felvétel eredményeivel. A várható üzleti helyzet romlott: a vállalatok 26,6%-a számít a helyzet javulására, és további 51,1%-uk a helyzet változatlanságára. A helyzet romlását a cégek 21,8% várja. Az egyenleg mutató értéke 6,9 ponttal csökkent 2004 áprilisához képest (2.8.1. ábra).

2.8.1. ábra: A jelenlegi és a várható üzleti helyzet alakulása, egyenleg, 1998-2004

Az átlagosnál kedvezőbb a közép-dunántúli vállalatok értékelése (30,1%). A 'jó' és a 'rossz' válaszok különbségét mutató egyenleg a Dél-Dunántúlon a legalacsonyabb, -7,3 pont (2.8.2. ábra).

2.8.2. ábra: A vállalatok jelenlegi üzleti helyzetete, egyenleg értéke, 2004. október, N=1519

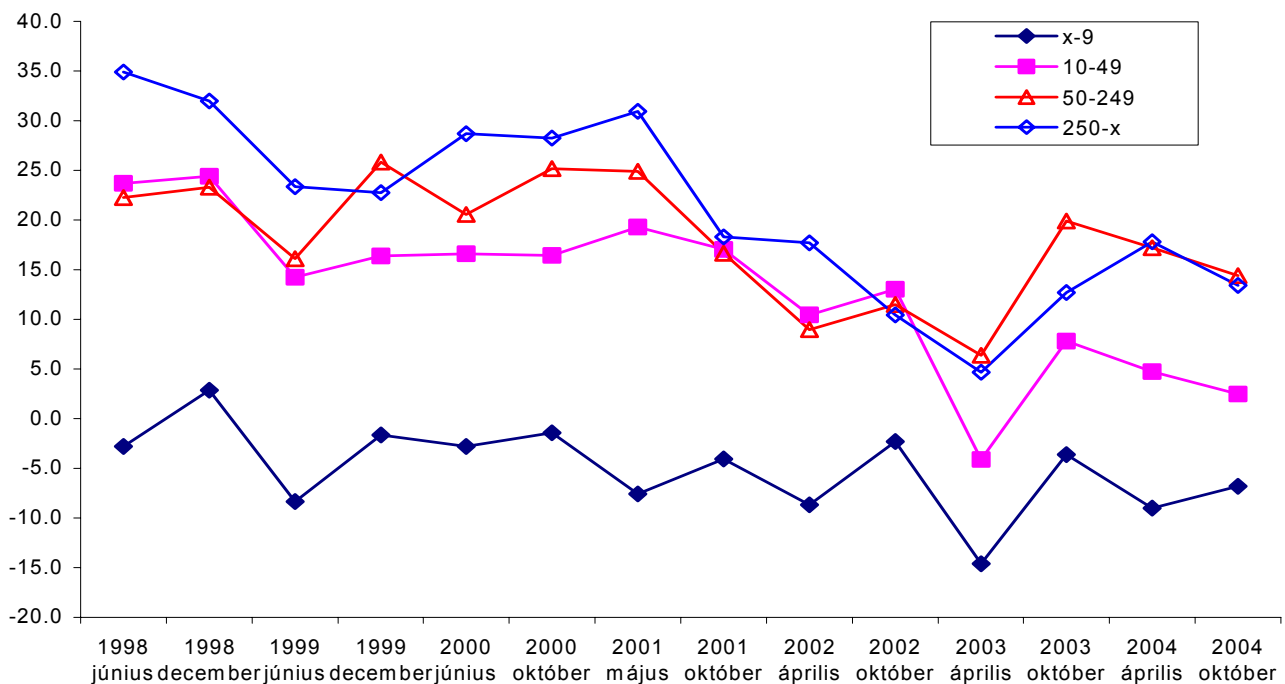

A többségében külföldi tulajdonú vállalatok az átlagnál nagyobb arányban (50%) jelezték, hogy jó a jelenlegi üzleti helyzetük, míg ezt jelentősen rosszabbnak ítélik meg a magyar tulajdonossal (is) rendelkező vállalatok. A vegyes, de többségi belföldi tulajdonossal rendelkező vállalatoknál ez az arány csupán 4,1% volt. A vállalat mérete alapján jelentős különbségek figyelhetők meg e téren: legkevésbé a tíz főnél kevesebb létszámú vállalatok látják kedvezőnek üzleti helyzetüket. A létszám növekedésével együtt nő a pozitív válaszok aránya is. A 250 főnél nagyobb és a 10 főnél kisebb vállalatok között 13,6 százalékpontnyi különbség van az üzleti helyzet megítélésében (2.1.3. ábra). Az árbevételüket több mint 2/3 részben exportáló cégek véleménye a leginkább optimista: 42,5 százalékuk számolt be jó jelenlegi üzleti helyzetről.

Az egyes gazdasági ágak között is különbséget figyelhetünk meg, azonban ez a különbség jóval kisebb, mint amit a vállalatok mérete alapján kaptunk. Az iparban és a szolgáltatásoknál az átlagosnál többen (30,4% és 28,5%) látják „jó”-nak üzleti helyzetüket, míg a szállító vállalatok az átlagnál kisebb arányban (9,8%) nyilatkoztak így. A többi gazdasági ágazat között nem találunk különbséget, és a fenti eltérések megegyeznek a korábbi felmérések tapasztalataival.

A következő hat hónap *várt üzleti helyzetére* vonatkozó kilátások jóval kedvezőtlenebbek a 2004 áprilisi helyzetenél. A vállalatok 26,6%-a számít az üzleti helyzete javulására, 51,5%-uk pedig a helyzet változatlanóságát jelezte előre. 21,8% számít a jelenleginél rosszabb kilátásokra. Ezek az eredmények jelentős romlást jeleznek az előző félévhez képest. A szokásostól eltérően a vállalatok most kedvezőtlenebbnek látják jövőbeli lehetőségeiket mint a jelenlegi helyzetüket. Ezek a pesszimista várakozások összefüggésben állnak a vállalatok negatív értékesítési előrejelzéseivel is.

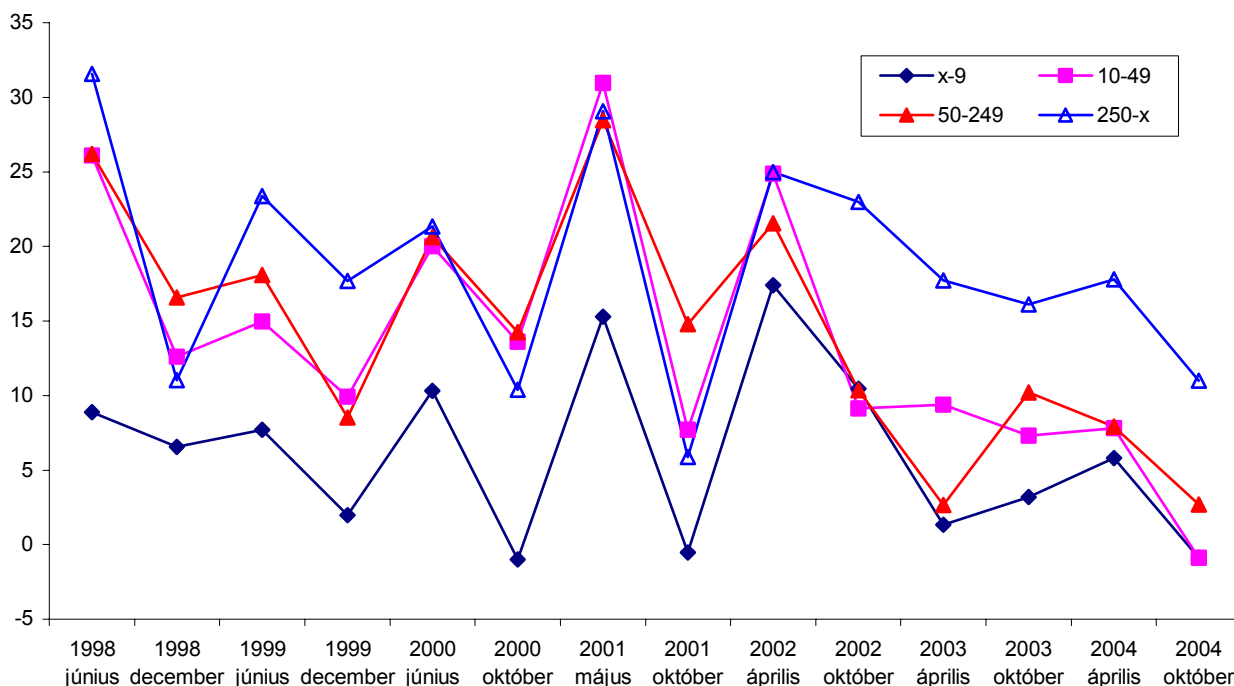
2.8.3. ábra: A jelenlegi üzleti helyzet alakulása az eltérő méretű vállalatok csoportjaiban, az egyenleg értéke, 1999-2004

A vállalat mérete szerint a 2004. októberi felvétel alkalmával számottevő különbséget találhatunk a nagyvállalatok és a 250 fő alatti vállalkozások között. A 250 fő alatti vállalatok átlagosan 21,6-24,7%-ban számítanak az üzleti helyzet javulására. Ennél kedvezőbbnek látják a helyzetet a nagyvállalatok. A 250 fő feletti cégek vezetőinek 31,7%-a számol fellendüléssel és csak 20,7%-uk jelezte előre a helyzet romlását a következő félévben. A különböző méretű vállalatok véleménye azonban közelebb került egymáshoz a jelenlegi felvétel alapján (2.8.4. ábra).

A többségi külföldi tulajdonban lévő vállalatok lényegesen jobb üzleti helyzetre számítanak a következő félévben. E vállalatok 40,1%-a számít az üzleti helyzet javulására 2005 első félévében. A tisztán belföldi tulajdonú vállalatoknál ez az arány mindössze 21,6%. A korábbi felmérésekkel ellentétben a jelenlegi vizsgálatnál jelentős különbségek tapasztalhatók a tulajdonos típusa alapján (2.8.5. ábra).

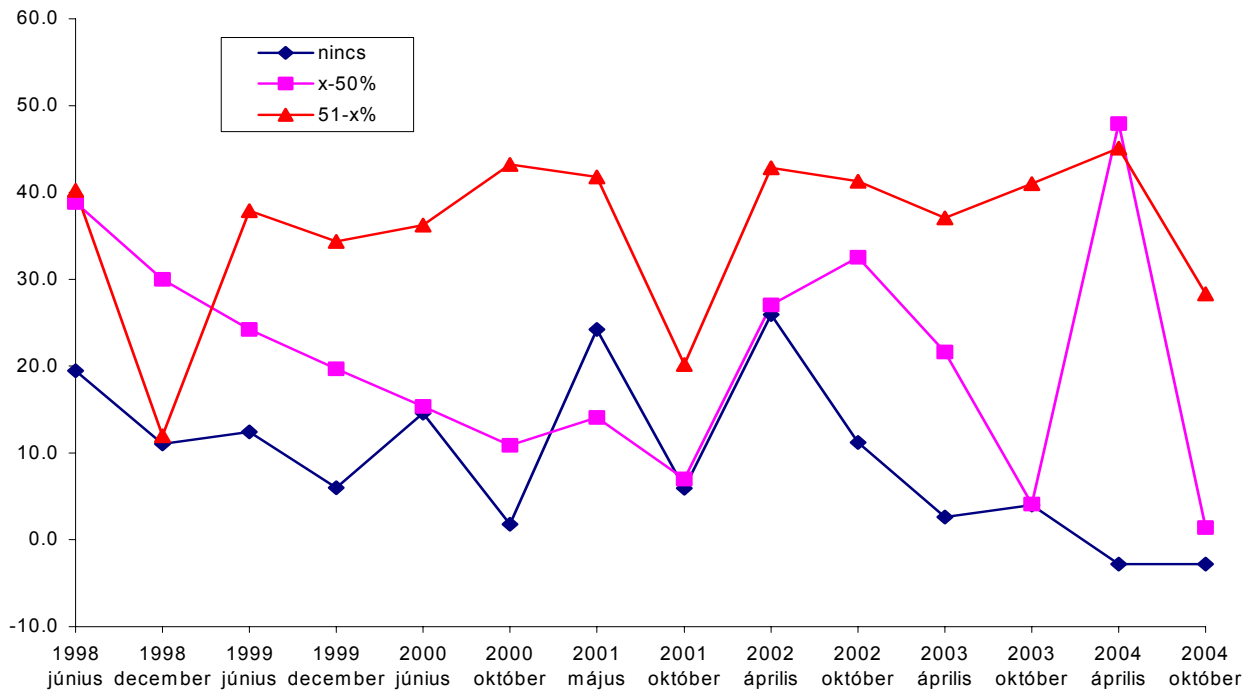
2.8.4. ábra: A várható üzleti helyzet alakulása a következő hat hónapban a foglalkoztatottak létszáma alapján, az egyenleg értéke, 1998-2004, (%)

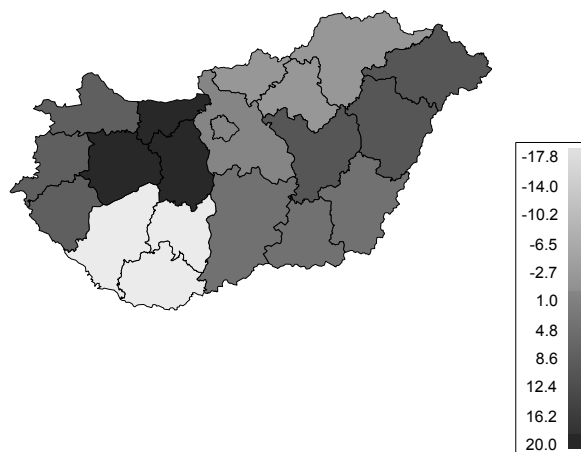
A várható üzleti helyzetre vonatkozóan a dél-dunántúli térség vállalatainak várakozásai a legkedvezőtlenebbek, a közép-dunántúli vállalatok várakozásai a legoptimistábbak (2.8.6. ábra). Az export forgalmon belüli arány növekedésével párhuzamosan nő a kedvező kilátásokkal rendelkező vállalatok aránya is. A 2/3-nál magasabb exportarányal rendelkező vállalatok 41,9 százaléka számít az üzleti helyzet javulására. Az építőipar kilátásai az átlagosnál kedvezőbbek a következő félévre, az idegenforgalomé pedig az átlagnál kedvezőtlenebbek. A jelenlegi felmérés eredményei nem térnek el jelentősen az elmúlt felméréstől, ha figyelembe vesszük az idegenforgalomban érvényesülő szezonális hatást.

2005 első félévében az üzleti helyzet kedvezőtlenebb alakulására számíthatunk. Ez összefüggésben áll a vállalatok értékesítési kilátásaival illetve a rendelésállomány várható változásával. Ezek az eredmények összhangban állnak a GVI Konjunktúra Mutató alakulásával, vagyis a várható üzleti helyzet megítélése szintén a magyar gazdaság növekedési ütemének lassulását jelzi.

2.8.5. ábra: A várható üzleti helyzet alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint képzett vállalatcsoportokban, az egyenleg értéke, 1999-2004

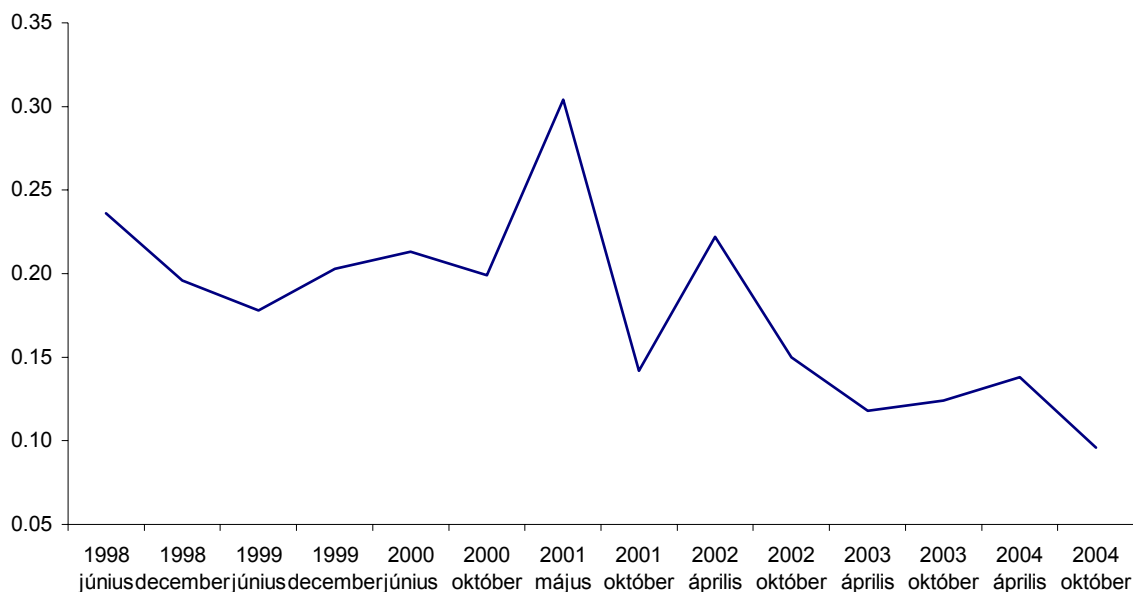
2.8.6. ábra: A vállalatok várható üzleti helyzete, az egyenleg értéke, 2004. október, N=1524

2.9. Kompozit konjunktúra indexek / Synthetic Business Confidence Indexes

Az októberi felvétel eredményei alapján az elemi konjunktúra mutatók súlyozott átlaga alapján képzett GVI Konjunktúra Mutató szintje csökkent az elmúlt félévhez képest (lásd a 2.9.1. ábrát).

2.9.1. ábra: A GVI Konjunktúra Mutató alakulása 1998-2004

Az MKIK GVI októberi vállalati felvétel megerősíti, hogy 2004 III. negyedévében tovább lassult a gazdasági növekedés üteme és IV. negyedévében valószínűleg ez a tendencia folytatódni fog. Mindemellett az ütemcsökkenés a II. negyedévi 4%-os GDP növekedési ütemhez képest valósul meg, azaz feltehetően 3,6-3,9%-os növekedési ütemek valószínűsíthetők 2004. utolsó két negyedévében – azaz a magyar növekedési ütem továbbra is az EU átlag feletti lesz, de el fog maradni kelet-közép európai országok várhatóan 5% feletti átlagától. Az ütemlassulás megítélésében új elem, hogy a vállalatok egyöntetűbb várakozásokat fogalmaztak meg, mint a korábbi, 2003 októberi és 2004 áprilisi felvételeknél, amikor az alsó fordulópontot és a gazdasági növekedés gyorsuló ütemét jelezték előre. Egyrészt a KM-et alkotó mutatók mindegyikében lefelé mutató korrekció figyelhető meg áprilishoz képest, másrészt a cégek egyes csoportjainak véleménye hasonló az ütemcsökkenés tekintetében.

A konjunktúra mutató (GVI KM) értéke a legmagasabb az iparban (0,153) és az üzleti szolgáltatásoknál (0,087), valamint az építőiparban (0,078), alacsonyabb a kereskedelemben (0,004), az idegenforgalomban (-0,156) és a szállításban (-0,030).

2.9.1. táblázat: A Konjunktúra Mutató statisztikái 1998-2004

Felvételek	Érték	Medián	Szórás	N
1998. június	0,236	0,267	0,395	1668
1998. december	0,196	0,200	0,382	1421
1999. június	0,178	0,153	0,395	1831
1999. december	0,203	0,233	0,414	1972
2000. június	0,213	0,267	0,405	1386
2000. október	0,199	0,200	0,417	1389
2001. május	0,304	0,333	0,372	1066
2001. október	0,142	0,133	0,387	1055
2002. április	0,222	0,200	0,393	1321
2002. október	0,150	0,167	0,385	1512
2003. április	0,118	0,133	0,430	1493
2003. október	0,124	0,133	0,451	1641
2004. április	0,138	0,133	0,434	1236
2004. október	0,096	0,133	0,421	1316
Felvételek összesen	0,179	0,200	0,410	20308

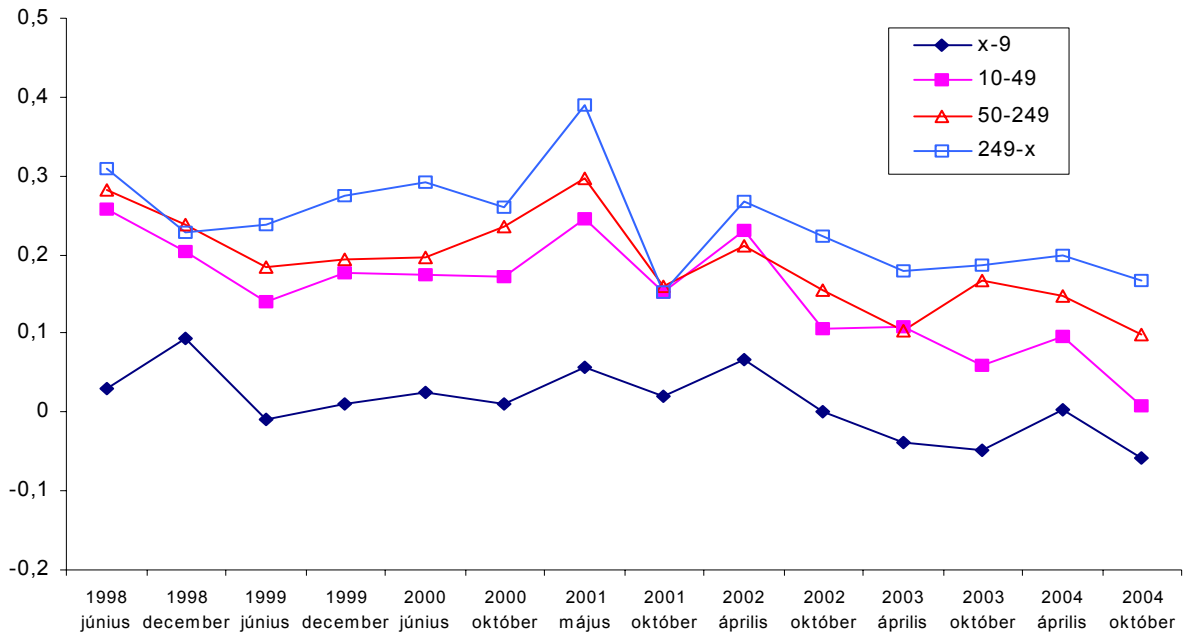
Javulást egyedül az üzleti szolgáltatásoknál és a szállításnál tapasztalhatunk. A legnagyobb különbséget a cégek tulajdonosi típusai között lehet megfigyelni: a többségében külföldi tulajdonban lévő cégek várakozása jóval kedvezőbbek, mint a többi cégé, bár minden cégcsoportnál a várakozások romlása dominál. A nagy cégek várakozásai a legkedvezőbbek és a mikro-vállalkozásoké a legkedvezőtlenebbek (2.9.2. táblázat és 2.9.2. ábra).

2.9.2. táblázat: A GVI Konjunktúra Mutató átlagos értékei a cégek különböző csoportjaiban, 1998-2004

Vállalati jellemző neve	Kategóriák	Konjunktúra Mutató értéke
Foglalkoztatottak száma (fő)	x-9	-0,577
	10-49	0,009
	50-249	0,098
	250-x	0,166
Külföldi tulajdon aránya (%)	Nincs	0,034
	x-50	0,054
	50-x	0,277
Export aránya az árbevételben (%)	Nincs export	-0,003
	x-32	0,101
	33-66	0,139
	67-x	0,238

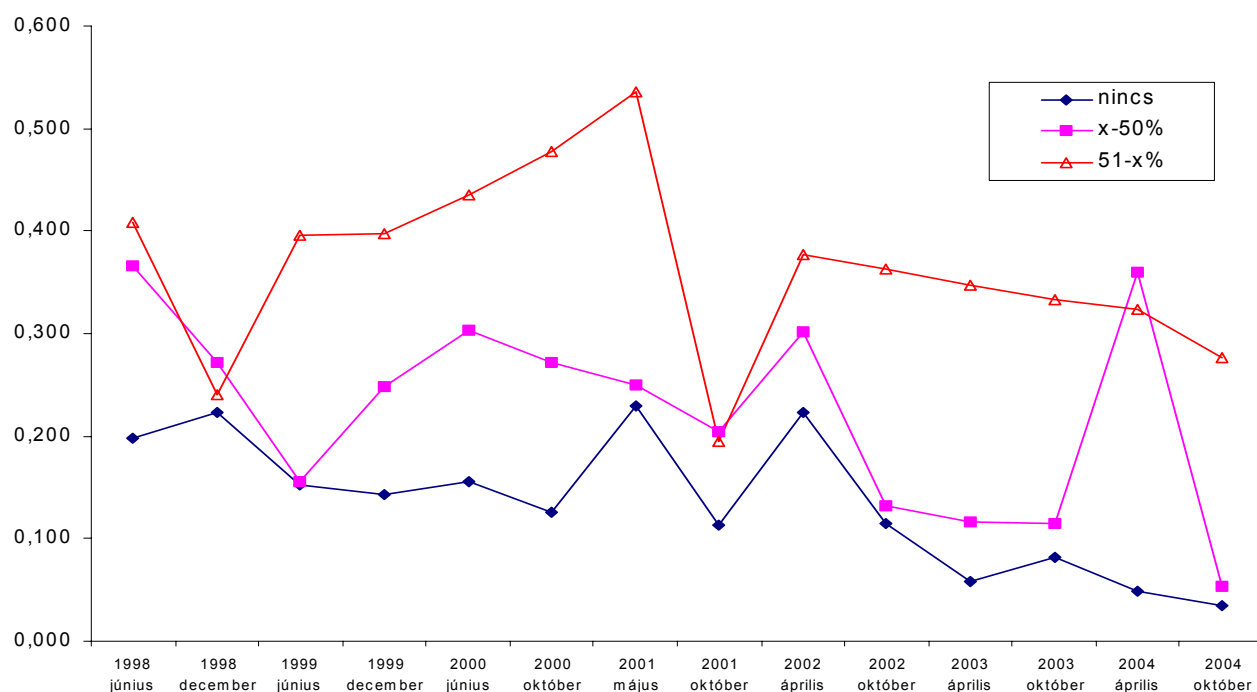
A GVI Konjunktúra Mutató a legalább 2/3-ban exportáló cégek körében a legmagasabb (0,237). A legnagyobb arányú csökkenését az exporttal nem rendelkező cégeknél figyelhetünk meg. Továbbra is a közép és nyugat-dunántúli vállalatoknál tapasztalható javulás.

2.9.2 ábra: A GVI Konjunktúra Mutató alakulása a különböző nagyságú cégek körében, 1998-2004

A 2004 októberi felmérés alapján összességében elmondhatjuk, hogy az elmúlt fél évben a többségi külföldi tulajdonban lévő, nagyvállalatok helyzete javult leginkább. 2004 első félévében azok a vegyes tulajdonú vállalatok, ahol a belföldi tulajdonos többségben van, pozitívabb várakozásokat fogalmaztak meg. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás hatását a vállalatok felülbecsülték. A tervezett beruházások szintje, az értékesítés szintje, és a megrendelések volumene terén ezek a pozitív várakozások csak részben valósultak meg. A vállalatvezetők minden esetben pozitívabbnak látják a vállalat jövőbeli helyzetét, mint a jelenlegit, azonban a 2004 októberi felmérés eredményei alapján, az átlagosnál nagyobb eltérést tapasztalhatunk.

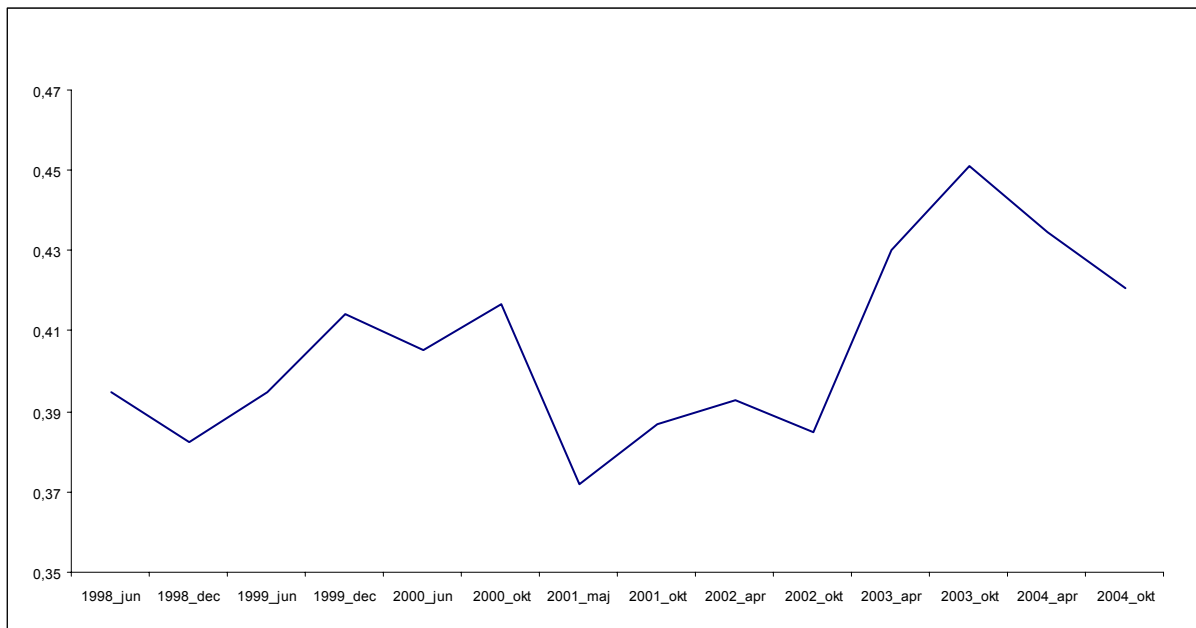
2.9.3. ábra: GVI Konjunktúra Mutató alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, 1998-2004

A következő fél évre adott várakozások több szempontból is eltérnek az előző felmérés eredményeitől. A 10 fő alatti, többségében belföldi tulajdonossal rendelkező vállalatok várakozásai romlottak. Emellett jelentősen javultak a részben külföldi tulajdonban lévő cégek várakozásai.

Jelentősen csökkent az egyedi vállalatok szintjén rendelkezésre álló GVI Bizonytalansági Mutató (GVI VBM) is (2.9.4. ábra). Az üzleti kilátások romlása mellett az üzleti bizonytalanság csökkenését tapasztalhatjuk, ami azt jelenti ebben az esetben, hogy ellentétben a korábbi megfigyelésektől a korábbiaknál visszafogottabb várakozás a cégek egyöntetűbb véleményét tükrözi. E hatás mögött három tényező hatását feltételezzük. Egyrészt a cégek nem tudhatták függetleníteni magukat a kormányváltás okozta bizonytalanságoktól, illetve az október második felében nyilvánosságra került, a kormányzat által tervezett 2005-ös megszorító intézkedések várható, illetve vélt hatásaitól. E hatások hosszú távú fennállása esetén a 2004. októberi eredményeket a korábbi javuló tendencia után, mint e tendencia megállását, illetve visszafordulását kell interpretálnunk.

2.9.4. ábra: A GVI Vállalati Bizonytalansági Mutató (VBM) alakulása, 1998-2004

Mellékletek / Annex

M1. A területi kamarák által megkeresett cégek száma

Területi kamarák	Megkeresett cégek száma
Bács-Kiskun	440
Békés	900
Borsod-Abaúj-Zemplén	450
Budapest	1500
Csongrád	1150
Fejér	700
Győr-Moson-Sopron	900
Hajdú-Bihar	508
Heves	800
Jász-Nagykun-Szolnok	330
Komárom-Esztergom	500
Nógrád	880
Pécs-Baranya	1423
Pest	490
Somogy	450
Szabolcs-Szatmár-Bereg	650
Tolna	300
Vas	370
Veszprém	417
Zala	135
Dunaújváros	310
Nagykanizsa	99
Sopron	50
Összesen	13752

(1): a válaszadók száma és megoszlása
na: nincs adat

M2. Az elemzésben használt mutatók definíciója

Egyenleg

A kérdésekre adott válaszokat az un. *egyenleg* (relatív index) alapján értékeljük, amely a pozitív és a negatív válaszok egyszerű kivonásával állítható elő. Az egyenleg értékei azt mutatják meg, hogy a pozitív válaszok aránya mennyivel haladja meg a negatív válaszok arányát. Abban az esetben használjuk ezt a mutatót, ha a kérdésekre három válasz volt adható: 1) 'jó' vagy 'javul' vagy 'nő'; 2) 'kielégítő' vagy 'változatlan', vagy 'nem változik'; 3) 'rossz' vagy 'csökken', vagy 'csökkeni fog'.

Korrigált egyenleg

Abban az esetben, ha az adott kérdésre nem csak az előbb felsorolt módon lehetett válaszolni, hanem a „nincs” válasz is lehetséges volt, *korrigált egyenleget* (korrigált relatív index) számítunk. Így jártunk el a megrendelések, a gépi- és az ingatlan beruházások esetében. Például a gépberuházások volumenére irányuló kérdésnél azon vállalatok 'nincs' választ adtak, amelyeknél egyáltalán nem volt, vagy nem terveztek gépberuházásokat. A korrigált egyenleget (*KE*) azért számoljuk, hogy e válaszok súlyának változását is figyelembe vehessük a későbbiekben. A korrigált egyenleget a következő képlettel kapjuk:

$$\text{Ha } a > c, \text{ akkor } KE = (a - c) * ((100 - n)/100)$$

$$\text{Ha } a < c, \text{ akkor } KE = (a - c) * (n/100)$$

$$\text{és } a + b + c + n = 100$$

Ahol:

- a = 'növekszik' válaszok,
- b = 'nem változik' válaszok,
- c = 'csökken' válaszok
- n = 'nincs' válaszok aránya.

GVI Vállalati Bizalmi Index (GVI VBI)

Az egyes kérdésekre adott válaszokból összefoglalóan kibontakozó általános konjunkturális helyzetet egy összevont (kompozit) konjunktúra-indexben (*GVI Vállalati Bizalmi Index*) foglaljuk össze, amelyet az egyes kérdésekre adott válaszok egyenlegeinek súlyozott átlagából képezzük a következő képlet alapján:

$$VBI = 0,1 \cdot UHJ + 0,2 \cdot UHV + 0,1 \cdot VJJ + 0,2 \cdot VJV + 0,2 \cdot MSV + 0,1 \cdot BGV + 0,1 \cdot BEV \quad (1)$$

Ahol:

UHJ = Üzleti helyzet jelenleg

UHV = Várható üzleti helyzet a következő hat hónapban

VJJ = A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg

VJV = A vállalkozás várható jövedelmezősége a következő hat hónapban

MSV = Megrendelések várható alakulása a következő hat hónapban

BGV = gépberuházások volumenének alakulása a következő hat hónapban

BEV = építési beruházások volumenének alakulása a következő hat hónapban

Az egyes elemi mutatókat az alábbi módon definiáljuk:

Elemi mutató neve	Kategóriák	A kategória kódolása (értéke)
Üzleti helyzet jelenleg (UHJ)	jó	1
	kielégítő	0
	rossz	-1
Az üzleti helyzet a következő 6 hónapban (UHV)	Javul	1
	Nem változik	0
	romlik	-1
A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg (VJJ)	jó	1
	kielégítő	0
	rossz	-1
A vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónapban (VJV)	Javulni fog	1
	nem változik	0
	Romlani fog	-1
A megrendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan (MSV)	Nőni fog	1
	Azonos lesz	1/3
	Csökkenni fog	-1/3
	Nincs	-1
Gépberuházások volumene az előző évhez képest várhatóan (BGV)	Nő	1
	Változatlan	1/3
	Csökken	-1/3
	Nincs	-1
Építési beruházások volumene az előző évhez képest várhatóan (BEV)	Nő	1
	Változatlan	1/3
	Csökken	-1/3
	Nincs	-1

GVI Konjunktúra Mutató (GVI KM)

Tartalmilag a GVI VBI-t képezhetjük úgy is, ha az egyes kérdésekre adott vállalati válaszokat súlyozzuk meg az (1) egyenletben megadott súlyokkal, majd ezek átlagát képezzük:

$$km_i = 0,1 * uhj_i + 0,2 * uhv_i + 0,1 * vjj_i + 0,2 * vjv_i + 0,2 * msv_i + 0,1 * bgv_i + 0,1 * bev_i \quad (2)$$

Ahol jobb oldalon a konjunktúra mutató számításánál tekintetbe vett indikátorok szerepelnek, az i index az i cégnek egyes indikátorokra adott válaszait, km_i a konjunktúra mutatónak az i cégnél kapott elemi értékét jelenti ($i = 1 \dots n$), ahol n a cégek száma. Egy kiválasztott n elemű cégcsoportnál a Konjunktúra Mutató (KM) értéke a vállalati értékek átlagaként adódik:

$$KM_n = \frac{\sum_{i=1}^n km_i}{n} \quad (3)$$

Ekkor más skálán ugyan, de a GVI VBI mozgását leképező mutatóhoz jutunk.

Az egyes részmutatók definíciójának megfelelően elméletileg $-1 \leq KM \leq 1$ ahol -1 a legkedvezőtlenebb üzleti helyzetet 1 pedig a legkedvezőbb üzleti helyzetet jelenti.

Természetesen KM tapasztalati értékénél előfordulhat, hogy még a legmélyebb válság esetén sem közelíti meg a -1 -es értéket, illetve a kimagaslóan gyors ütemű fellendülés esetén sem ér el a $KM + 1$ -et. Ezért a KM tapasztalatai értékeinek pontos értelmezése csak hosszabb, több konjunktúra ciklust tartalmazó idősor esetében lehetséges. A KM 1998-2002 között $0,14$ volt, $0,26$ -os szórás mellett (lásd az M2.1 ábrát).

GVI Vállalati Bizonytalansági Mutató (GVI VBM)

A VBM nem más, mint egy n elemű cégcsoport esetében a konjunktúra mutató szórása (σ_n):

$$VBM_n = \sigma_{KMn} \quad (4)$$

A VBM azt mutatja, hogy mennyire egyöntetű a cégek véleménye saját konjunkturális helyzetükről. Nagymértékű eltérés (nagy szórás) arra utal, hogy a cégek ellentmondásos információk alapján, illetve egymásnak ellentmondó reálindikátorokat figyelembe véve, azaz nagyfokú bizonytalanság közepette alakítják ki véleményüket. Ha egyöntetűbb a cégek helyzetmegítélése, akkor ez arra utal, hogy egyértelmű és könnyen értelmezhető reál mutatókra alapozva tudják kialakítani véleményüket, azaz kisebb mértékű a vállalati szféra bizonytalansága.

M3. Fontosabb vizsgált mutatók egyenlegének alakulása 1998-2004, %*M3.1.: A GVI Vállalati Bizalmi Index és annak összetevői (súlyozatlan adatok), 1998-2004*

Felvételek	Jelenlegi üzleti helyzet	Várható üzleti helyzet	Megrendelések várható alakulása	Jelenlegi jövedelmezőség	Várható jövedelmezőség	Várható beruházási aktivitás	GVI Bizalmi Index
1998/1	8,3	16,5	24,8	-11,4	9,2	11,6	12,1
1998/2	14,7	9,9	26,2	-0,8	9,4	13,7	13,2
1999/1	6,3	13,6	8,5	-9,3	5,7	7,0	6,7
1999/2	10,0	6,8	16,9	-6,8	7,4	9,2	8,4
2000/1	8,9	15,4	17,4	-6,8	6,1	7,5	9,5
2000/2	10,6	6,1	20,0	-6,2	4,8	9,1	8,4
2001/1	6,3	22,5	25,8	-9,5	14,7	10,2	14,3
2001/2	6,9	5,3	5,5	-9,4	8,0	11,4	5,8
2002/1	1,3	20,9	24,7	-14,6	16,5	10,2	13,1
2002/2	4,2	9,7	9,0	-10,6	0,6	7,6	4,7
2003/1	-8,1	4,3	13,6	-19,7	5,3	5,9	3,0
2003/2	3,3	4,6	7,1	-11,7	-2,8	6,3	2,2
2004/1	-1,2	6,7	14,5	-14,1	6,0	8,1	5,5
2004/2	-0,2	-0,5	3,1	-15,1	-5,9	5,3	-1,1

M3.2.: A GVI Vállalati Bizalmi Index és annak összetevői (súlyozott adatok), 1998-2004

Felvételek	Jelenlegi üzleti helyzet	Várható üzleti helyzet	Megrendelések várható alakulása	Jelenlegi jövedelmezőség	Várható jövedelmezőség	Várható beruházási aktivitás	GVI Bizalmi Index
1998/1	20,1	23,5	34,6	-0,4	16,4	14,4	19,8
1998/2	21,8	10,4	25,9	2,2	11,1	12,4	14,4
1999/1	14,8	18,6	9,6	-3,9	14,5	6,1	10,9
1999/2	17,7	12,2	24,0	-1,0	13,8	11,9	14,0
2000/1	19,3	18,7	28,0	2,2	12,9	8,8	15,8
2000/2	20,6	8,9	30,6	2,2	10,1	11,2	14,4
2001/1	21,6	27,0	34,5	5,8	27,4	16,4	23,8
2001/2	13,6	7,1	10,2	-7,8	11,8	5,8	7,6
2002/1	10,1	23,0	27,3	-10,6	19,4	7,3	15,3
2002/2	8,0	15,3	17,8	-10,1	5,3	6,7	8,8
2003/1	0,5	10,1	18,1	-16,4	4,2	7,5	6,4
2003/2	10,1	10,1	14,9	-5,7	1,8	4,6	6,7
2004/1	9,9	11,7	13,6	-1,2	2,2	9,7	8,3
2004/2	8,1	4,8	13,9	-10,7	-3,8	7,7	4,3

M3.3.: Az egyéb mutatók alakulása, 1998-2004

Felvételek	Összes értékesítés várható alakulása	Export várható alakulása	Belföldi értékesítés várható alakulása	Átlagos kapacitás-kihasználás	Létszám várható alakulása	Belföldi árak várható alakulása	Export árak várható alakulása	Várható kapacitás-kihasználtság
1998/1	29,4	30,6	12,1	76,6	6,7	36,6	-13,8	30,5
1998/2	29,7	20,6	18,0	78,4	1,9	48,7	-14,6	16,1
1999/1	12,2	8,7	-0,5	76,1	-2,9	67,5	2,6	12,3
1999/2	24,8	19,3	16,8	76,4	-4,8	82,8	-9,3	22,5
2000/1	27,4	34,1	17,9	77,1	3,6	75,7	-15,6	24,0
2000/2	36,9	32,9	25,7	78,9	0,0	86,9	-12,4	16,9
2001/1	33,5	38,7	22,1	77,7	6,4	62,6	-13,8	34,2
2001/2	19,5	12,1	15,5	76,6	-12,4	70,8	3,2	17,6
2002/1	10,0	-5,3	11,2	75,5	6,5	51,8	0,4	23,2
2002/2	10,9	-2,4	10,5	76,6	-5,4	62,9	-3,1	15,1
2003/1	-4,9	-2,4	-3,5	74,9	-11,1	49,5	-9,2	19,8
2003/2	13,3	-1,3	10,3	77,6	-11,1	65,4	8,7	5,5
2004/1	11,2	4,1	4,3	75,6	-8,0	55,5	10,9	20,5
2004/2	8,4	1,8	6,8	77,5	-15,4	56,1	12,5	8,6

M4. A 2004. októberi konjunktúra vizsgálat kérdőíve

MKIK GVI KONJUNKTÚRA FELMÉRÉS – 2004. októbere-mail: gvi@gvi.hu
Internet: www.gvi.huA VÁLASZADÁS ÖNKÉNTES! A KÉRDŐÍV KITÖLTHETŐ A MEGYEI KAMARÁK HONLAPJÁN VAGY a www.gvi.hu -nX1. **TEÁOR:** (4 jegyű) **Megye** **Vállalkozás neve:** **Irányítószám:** **Település neve:** **Utca:** **házsám:** **Az Ön neve:** **Telefon, körzetszám:** **telefonszám:** **E-mail:** Ha van a cégnek **honlapja**, kérjük, hogy adja meg a címét: **Válaszát a kódszám beírásával jelölje! Ha az adott kérdés az Ön cégére nem vonatkozik, a kódkockát hagyja üresen.**X2. **A vállalkozás tagja-e a Kereskedelmi és Iparkamarának?** 1 – igen 2 – nem X3. **Gazdálkodási forma:** 1 – egyéni vállalkozás 2 – Bt 3 – Kft 4 – Rt
5 – szövetkezet 6 – EgyébX4. **Külföldi tulajdoni hányad:** %X5. **A foglalkoztatottak állományi létszáma:** főX6. **A cég nettó árbevétele hozzávetőleg 2003-ban, millió forintban :** mFtA1. **A cég jelenlegi üzleti helyzete:** 1 – jó 2 – kielégítő 3 – rossz A2. **Az értékesítés volumene az elmúlt 6 hónapban az előző év azonos időszakához viszonyítva:**A2.1 **összesen:** 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent A2.2 **belföldön:** 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent 4 – nem volt A2.3 **külföldön:** 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent 4 – nem volt A3. **Az export részaránya az értékesítésben 2003-ban:** %**FIGYELEM!** Az építőiparban exportnak számít a külföldi munkavégzés, az idegenforgalomban, külföldi beutazó vendégek fogadása!A4. **A cég üzleti tevékenységét az elmúlt 6 hónapban különösen a következők akadályozták:**
(Három válasz adható)1 – kapacitás hiány 2 – tőke/pénzhiány 3 – munkaerő/szakember-hiány

4 – kereslet hiány 5 – anyagihiány 6 – külpiazi értékesítési problémák

7 – Egyéb, éspedig:.....

A5. A kapacitás-kihasználtság mértéke jelenleg körülbelül:

 %

A5.1 A kapacitás-kihasználtság az elmúlt 6 hónapban:

1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent

A6. A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg: 1 – jó 2 – kielégítő 3 – rossz

A7. A beruházások volumene az elmúlt 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

1 – nőtt 2 – nem változott 3 – csökkent 4 – nem volt

A8. Az Önök cégénél idén átlagosan hány százalékkal emelkednek a bruttó bérek?

 %

B1. A cég üzleti helyzete a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

1 – javul 2 – nem változik 3 – romlik

B2. Az értékesítés volumene a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

1 – nőni fog 2 – nem változik 3 – csökkenni fog

B3. A cégnél a foglalkoztatottak létszáma a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

1 – növekszik 2 – nem változik 3 – csökken

B4. Az értékesítési árak belföldön a következő 6 hónapban várhatóan:

1 – az inflációnál jobban nőnek, 2 – az inflációval azonos mértékben nőnek,
 3 – az inflációnál kevésbé nőnek, 4 – nem változnak, 5 – csökkennek

B5. Az értékesítési árak külföldön a következő 6 hónapban várhatóan:

1 – növekednek 2 – nem változnak 3 – csökkennek

B6. A megrendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan...

B6.1. Összesen: 1 – nő 2 – azonos lesz 3 – csökken 4 – nincs

B6.2. belföldön: 1 – nő 2 – azonos lesz 3 – csökken 4 – nincs

B6.3. külföldön: 1 – nő 2 – azonos lesz 3 – csökken 4 – nincs

B7. A cégnél a beruházások volumene a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest várhatóan:

1 – nő 2 – változatlan marad 3 – csökken 4 – nem lesz

EZEN BELÜL:

B7.1. Gépberuházás: 1 – nő 2 – változatlan 3 – csökken 4 – nincs

B7.2. Építési beruházás: 1 – nő 2 – változatlan 3 – csökken 4 – nincs

B8. A tervezett beruházások fő motivációja:

1 – expanzió (kapacitásbővítés, új telephely, stb.)
 2 – korszerűsítés (technológiai újítás, termékszerkezet-váltás, innováció)
 3 – környezetvédelem

B9. A kapacitás-kihasználtság a következő 6 hónapban:

1 – nőni fog 2 – azonos marad 3 – csökkenni fog

B10. A vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónapban:

1 – nőni fog 2 – azonos marad 3 – csökkenni fog

C1. Véleménye szerint 2005-ben mekkora lesz az éves átlagos infláció 2004-hez viszonyítva?

 %

C2. 2005-ben az Önök cégénél hány százalékos bruttó béremelést terveznek?

 %

C3. Becslése szerint a cégénél jelenleg mekkora az importból beszerzett anyagok / áruk értékének aránya az összes beszerzésen belül?

Azokat az anyagokat / árukat is számítsa ide, amelyek importból származnak, de nem Önök importálják közvetlenül. (Kérjük, hogy az energia költségeket ne számítsa ide)

 %

C4. **Értékelje az iskolai osztályzáshoz hasonlóan az alábbi lehetséges forint / euró árfolyamok mindegyikét abból a szempontból, hogy vállalata számára melyik mennyire lenne jó vagy rossz!**

Az adható osztályzatok jelentése: 5 – nagyon jó, 4 – jó, 3 – elfogadható, 2 – rossz, vagy 1 – nagyon rossz lenne

a). 240 Ft és alatta	____	d). 251-255 Ft	____	g). 266-270 Ft	____	j). 280 Ft fölött	____
b). 241-245 Ft	____	e). 256-260 Ft	____	h). 271-275 Ft	____		
c). 246-250 Ft	____	f). 261-265 Ft	____	i). 276-280 Ft	____		

C5. **A cég euróban számított export árbevétele meghaladja-e az importból beszerzett anyagok euróban kifejezett értékét?** 1 – igen, meghaladja 2 – nem haladja meg 0 – nem exportál

C6. **A kérdőívet hogyan töltötte ki?** 1 – nyomtatott formában (fax, posta) 2 – e-mailen

Köszönjük, hogy kitöltötte kérdőívünket!

Válaszát akamarába

.....munkatársunknak szíveskedjék visszaküldeni!

Cím:..... Fax:.....

Válaszait bizalmasan kezeljük. Csak összesítve, statisztikai módszerekkel dolgozzuk fel! Segítségét azzal is szeretnénk megköszönni, hogy **november 18-ig** megküldjük Önnek a felmérés országos értékelésének rövid összefoglalóját.

FONTOS! HA KÉRI AZ ÖSSZEFOGLALÓT, AKKOR NE FELEJTSE EL A KÉRDŐÍVBE BEÍRNI NEVÉT ÉS E-MAIL CÍMÉT!

Az MKIK GVI Kutatási Füzetek eddig megjelent számai:

2003/1: Palócz Éva – Tóth István János: A 2002. évi bérnövekedés okai. Elemzés a statisztikai adatok és egy vállalati felmérés tükrében, MKIK GVI, Budapest, 2003. május, 60. old.

2003/2: Tóth István János – Szabó Andrea: A forint árfolyam erősödésének hatása az exportáló vállalatok üzleti helyzetére 2002-2003-ban, MKIK GVI, Budapest, 2003. július, 44. old.

2003/3: Tóth István János (szerk.) Észak-Magyarország gazdasági helyzete 1990-2001, MKIK GVI, Budapest, 2003. szeptember, 151. old.

2004/1: Tóth István János – Tóth Ágnes: Versenyképességet meghatározó tényezők a feldolgozóiparban, MKIK GVI, Budapest, 2004. január, 47. old.

2004/2: Kollár Tamás: Info-kommunikációs technológiák a vállalati szektorban, MKIK GVI, Budapest, 2004. október, 38. old.

2004/3: Jegybanki alapkamat szintjének hatása a vállalatok hitelkeresetére és beruházási aktivitására, MKIK GVI, Budapest, 2004. november, 39. old.

Az MKIK GVI Vállalati Konjunktúra Vizsgálatok eddig megjelent számai:

2002/2: Bizonytalanság és borúlátó várakozások, MKIK GVI, 2002, december, 77. old.

2003/1: Fordulópont? Növekvő bizonytalanság és romló üzleti helyzet, MKIK GVI, 2003, május, 72. old.

2003/2: Fordulóponton a magyar cégek várakozásai, MKIK GVI, 2003. december, 70. old.

2004/1: Kismértékben javuló kilátások, MKIK GVI, 2004. május, 77. old.

A fenti kiadványok megrendelhetők Krizsánné Juhász Rita kutatásszervezőnél. Tel: 235-0584; e-mail: gvi@gvi.hu, illetve letölthetők az intézet honlapjáról: www.gvi.hu.